

РЕЛІГІЙНА ПАНОРАМА

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

7 (35)

2003

- В Українській Автокефальній неспокій
- Католицизм сьогодні
- Культові споруди України: статистика
- Школа релігійної толерантності — 2003

Сторінка конфесії:

**Об'єднання Незалежних
Харизматичних Церков України**

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕЛІГІЙНИХ СПІЛЬНОТ КУЛЬТОВИМИ СПОРУДАМИ

Шановний Читачу!

В цьому числі нашого Часопису ми подаємо таблицю із забезпечення культовими приміщеннями в Україні різних церков і релігійних організацій. Зрозуміло, що наявність у громади віруючих свого храму чи молитовно-

го будинку, навіть орендованого приміщення, вже є запорукою її повноцінного функціонування як релігійної спільноти. Моління під Сонцем, на природі (і таке ще є), під стінами храму чи на місці колишнього храму - то вже релігійний ентузіазм, далекий від повноцінного молитовного настрою, тієї потаємності, якою проймається той, хто бере участь в богослужінні у храмових стінах.

До того ж, по-різному сприймають саму богослужбову споруду в різних конфесіях. Якщо для одних вона є місцем присутності Всевишнього (і їх вірні, проходячи біля такої будівлі, помоляться на неї), то для інших вона є просто Домом молитви, в якому збираються одновірці на богослужіння, хоч з таким же успіхом могли б зібратися і в якомусь іншому приміщенні. Якщо для одних храм є місцем здійснення лише таїнств, то для інших - місцем утаємничених богослужінь, які можуть бути повноцінними лише при наявності певної церковної атрибутики.

З метою якнайскорішого храмового забезпечення традиційних конфесій України Верховна Рада вже давно прийняла ухвалу про повернення Церквам їх культових споруд. Донедавна це питання практично вдалося вирішити, хоч при цьому й з'являлося ряд проблем із-за законодавчого нерозписання шляхів вирішення їх. Деякими спорудами, які треба було передавати Церкві, користувалися функціонально значимі в українському суспільстві організації. Їм потрібно було знайти для відселення рівноцінне приміщення, що нині, за умов масової приватизації, не так вже й легко. Подеколи з'являлося й питання, а кому передавати споруду, якщо на неї претендують декілька церков, зокрема православних. Найскладніше приходилося вирішувати питання повернення, коли храмова споруда знаходилася в користуванні у іншої церкви або конфесії. Так, не бажала (і таких небажань й понині збереглося ще багато, особливо у Закарпатті) повертати храми її законним власникам - греко-католикам Православна Церква Московської юрисдикції. Тут не спрацював і законодавчо закріплений принцип почергового богослужіння. Подеколи проблеми створювали місцеві органи влади, які з тих чи інших причин не хотіли передавати будівлю якійсь з наявних релігійних громад (частіше власне українським православним спільнотам), висуваючи при цьому загалом необгрунтовані мотиви.

Вже тоді почалася відкрито неоголошена "храмова війна". Церкви, особливо православні, прагнули привласнити побільше культових приміщень, хоч не завжди мали підстави для їх одержання. То ж і з'являлися монастирі з одиницями, а то й без монахів, храми якоїсь Церкви при відсутності реальних громад. Особливо жорсткою була боротьба за храми між православними і греко-католиками в Галичанському регіоні. Десять до 2000 року пристрасті в сфері "храмової війни" загалом Держкомунрелігії України, місцевим адміністраціям вдалося втихомирити. На січень 2003 р. маємо те, що маємо. 27436 релігійних громад володіють лише 19112 культовими будівлями. З них: 8776 - у власності, 4509 - в користуванні. 360 приміщень знаходяться в почерговому користуванні. 5827 культових приміщень знаходяться у пристосованих приміщеннях, 2427 яких передано релігійним спільнотам у власність. Відзначимо ще одну значиму цифру. 3866 культових будівель є пам'ятками архітектури, а відтак мають підтримку держави у відбудові і реставрації. За роки незалежності конфесії побудували 3638 нових культових приміщень, ще 2332 будується. Не маючи можливості з тих чи інших причин побудувати своє приміщення, деякі релігійні громади вдаються до оренди їх, тимчасового пристосування їх для проведення богослужінь чи молитовних зібрань. Таких приміщень 5636. Конфесії мають у вжитку ще 1494 некультових споруд, 1098 з яких передано церквам у власність.

В наступному числі Панорами ми дамо поконфесійний і регіональний аналіз забезпечення приміщеннями церков і релігійних організацій, а також з'ясуємо ті складні проблеми, які породив може децю завчасний президентський Указ про реституцію церковного майна. На його основі виникли не лише нові міжцерковні протистояння, а й з'явилися конфлікти між окремими релігійними інституціями і державними установами. Цього нам лише не вистачало в релігійній сфері: вогонь міжконфесійних і міжцерковних протистоянь, державно-церковних протиріч не тушимо, а з новою силою розпалюємо. Може це комусь треба і для чогось? Поміркуємо.

Професор А.КОЛОДНИЙ

РЕЛІГІЙНА ПАНОРАМА

РОСІЙСЬКА - УКРАЇНСЬКА - КИЇВ

№ 7' 2003

Головний редактор:
А. Колодний

Редколегія:
О. Саган
Л. Филипович

Засновник:
Українська Асоціація
релігієзнавців
(Центр релігійної
інформації та свободи)

Свідоцтво КВ № 4407 від
20.07.2000 р.
Державного Комітету
інформаційної політики,
телебачення і
радіомовлення України

Адреса редакції:
01001, Київ-1,
Трьохсвятительська 4,
к. 323.
Тел. (044) 229-04-18,
462-01-73
Факс: 229-48-12.
Email: cerif@alfacom.net

Передплатний індекс:
2 1 9 5 3

**Каталог видань
Журнали України**

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

ЗМІСТ

Релігійне життя України	2
Суспільне буття релігії і Церкви	2
Православ'я	9
Світ римо-католицизму і греко-католицизму	21
Життя протестантів	25
Харизматичні Церкви України	26
Етнічні релігії	27
Мусульмани в Україні	28
Іудейський світ	29
Нові релігійні течії України	30
Містика	32
Релігія в сучасному світі	33
Релігія і світ	33
Католицизм	37
Протестантизм	41
Православ'я	44
Мусульманський світ	47
Буддизм	50
Іудаїзм	50
Індійська релігійна традиція	52
Нові релігійні течії	53
Інші релігійні традиції	53
Містика	53
Актуальне інтерв'ю	54
Свобода совісті	59
Таблиця культових приміщень	66
Конференції, мистецькі акції	70
Сторінка конфесії	72
Об'єднання Незалежних Харизматичних Християнських Церков України	72
Цікаво знати	80

РЕЛІГІЙНЕ ЖИТТЯ УКРАЇНИ

СУСПІЛЬНЕ БУТТЯ РЕЛІГІЇ І ЦЕРКВИ

Рівень довіри українців до Церкви є найвищим. Їй віддали перевагу 45,3% опитаних Фондом "Демократичні ініціативи". Після Церкви йдуть армія (26,8%), СБУ (21,4%) (Веч. Київ. - 11 липня). Як бачимо (і про це ми вже писали), довіру опитані виявляють більше тій інституції, про яку вони менше всього знають. Справа в тому, що немає Церкви взагалі, а є Церкви певної конфесійної визначеності. Тому, проводячи дослідження, слід питання щодо довіри Церкві конкретизувати і виявити те, якій Церкві конкретно опитані віддають свою перевагу, з'ясувати, чи мають вони конкретні знання про Церкву і якими є ці знання. А відтак маємо висновок, який ще ні про що не говорить. Це скоріше надія в уявній, а не реальній перспективі.

Рівень довіри громадян України до благодійних організацій, розуміння їхньої діяльності, з'ясували з 10 по 20 червня цього року волонтери Мальтійської служби допомоги. В опитуванні взяло участь 300 респондентів віком від 15 років. На запитання "Чи були у Вашому житті ситуації, коли Ви надавали допомогу потребуєчому?" 83% опитаних відповіли "так". При цьому пе-

реважна більшість респондентів (70,36%) вважає, що допомогою потребуєчому повинна займатися держава, 42,5% - благодійні організації, багаті люди - 30,71%, Церква - 23,21%. Майже дві треті опитаних (64,64%) довіряють роботі благодійних організацій. Серед критеріїв, яким повинна відповідати благодійна організація, щоб їй довіряли, опитані на перше місце поставили "чесність, надійність, висвітлення діяльності" - 51,43%, серед інших виділили "людяність та високий професійний рівень працівників" - 16,07%, "результативність, відомість та хорошу репутацію" - 14,29%. Не довіряють роботі благодійних організацій 28,21% опитаних, а 7,14% вважають, що благодійні організації не можуть нічого змінити. Найбільш важливими сферами діяльності благодійних організацій вважають допомогу та опіку дітьми-сиротами - 67,86%, допомогу неповносправним - 54,29%, людям похилого віку - 51,79%, малозабезпеченим верствам населення 42,5%. Опитування виявило, що популярні у світі напрями екологічної допомоги у Львові готові підтримати 14,29%, освітньої - 16,43%. Серед причин, які спонукають підприємства до доброчинності, 54,29% опитаних назвали "рекламу", 30% - "тому, що в них є гроші", "для зменшення податків" - 15,71%, і лише 12,5% -

"почуття причетності". Вперше подібне опитування Мальтійська служба допомоги провела три роки тому. Приємно відзначити, що рівень довіри до роботи благодійних організацій, обізнаність про їхню діяльність зросли майже на 10%. Зрештою, щодня мальтійці отримують реальне підтвердження результатів соціологічного опитування, наголосив менеджер програми О.Лобурко. (RISU.org.ua)

Вимоги поправки Джексона-Венніка (Jackson-Vennik) не будуть діяти щодо України. Таке рішення прийняла адміністрація Президента

США Д.Буша. Посол США в Україні Карлос Паскуаль у своїй статті в газеті "День" (24 червня 2003 р.) стверджує, що США визнають прогрес України у сфері релігійної свободи. Тому "США знімають з України обмеження поправки Джексона-Венніка щороку, але ми готові законодавчо закріпити їх перманентне зняття", - наголосив К.Паскуаль. Посол нагадав, що поправка Джексона-Венніка, яка діє з 1974 р., забороняє нормальні торговельні стосунки з країнами (до їх числа була занесена і Україна), в яких існує обмеження еміграційних прав, особливо щодо релігійних меншин. Відзначивши успіхи України із забезпечення свободи віровизнання, амери-

канський дипломат разом з тим наголосив на тому, що деякі важливі проблеми, які стосуються усіх релігійних груп і релігійної свободи, в Україні сьогодні ще не вирішені. Парламент до цього часу ще не прийняв нового закону про свободу совісті і релігійні організації. Залишається проблематичним і повернення церковного майна. Майже усі релігійні групи мають труднощі з місцевою владою при вирішенні питань повернення церковних споруд чи отримання земельної ділянки під забудову нових храмів. "Бувають випадки тиску на деякі релігійні групи. Так, міліція затримує мусульман, особливо, які не є громадянами України, для безпідставних перевірок документів", - пише дипломат. За словами посла, уряд США не лише фіксує усі випадки порушення у щорічній доповіді, але й активно працює з українською владою для вирішення різних релігійних проблем. "Повернення майна релігійним громадам - одна з ключових проблем, які ми регулярно обговорюємо з нашими українськими колегами", - говорить у статті К.Паскуаль.

Активну участь у заходах, присвячених 60-літтю Волинської трагедії, взяли участь Церкви України. 11 липня в с.Павлівка на Волині президенти України Леонід Кучма та Польщі Олександр Квасневський відкрили пам'ятник на честь українсько-польського примирення "Пам'ять-скорбота-єднання". Того ж дня на Павлівському

цвинтарі були відправлені дві Літургії. На місці старого католицького костелу святу Месу у співслужінні владик відправив митрополит кардинал Мар'ян Яворський. На цій Літургії також був присутній Глава УГКЦ Любомир кардинал Гузар. Після того на православної частині кладовища Службу Божу відправив архієпископ Володимиро-Волинський і Ковельський УПЦ МП Симеон. Кардинал Яворський зачитав послання Папи Римського до українського і польського народів. Звертаючись до присутніх, виступаючі церковні достойники різних обрядів говорили про необхідність примирення, взаємного вибачення заради майбутності. "Українсько-польська дружба - це єдиний шанс для нашого сусідства", - ствердив польовий єпископ Армії Польської Славы Лешек Глудзь. - Знаком спільності між нами є також спільна віра в Христа". Він закликав обидві сторони на волинських могилах подати собі руки на знак примирення. Президент Польщі А.Квасневський, згадавши про послання Папи Римського, закликав

не звинувачувати весь український народ в різні на Волині, бо за цей злочин відповідає не цілий народ, а окремі люди. "Кров, біль і сльози польські та українські були такі ж самі, - ствердив польський президент. - Дуже б хотів, щоб з обох сторін прозвучали слова вибачення і поєднання". У своєму слові Президент України Л.Кучма звернув увагу, що і з українського боку були численні жертви. І він вітає "готовність багатьох громадських діячів Польщі висловити своє негативне ставлення до багатьох антиукраїнських дій, ініційованих двоєнною польською державою". Л.Кучма навів слова польського політика львівського походження Яцека Куроня про те, що в україно-польських конфліктах неможливе встановлення однієї правди. "Тому там, де сплять вічним сном їх жертви, мають стояти поруч два хрести - полякові та українцю", - наголосив президент.

Актуальні проблеми церковно-державних відносин та проблема церковних розколів на Україні були обговорені під час зустрічі голови Відділу зовнішніх церковних відносин Московського Патріархату митрополита Смоленського і Калінінградського Кирила із головою Державного комітету у справах релігій України Віктором Бондаренком. У розмові також взяли участь радник Посольства України в Москві І.Бунечко, секретар Відділу зовнішніх церковних відносин Московського Патріархату з питань міжправославних відно-

син протоєрей М.Балашов та працівник відділу П.Лаговській.

Церкви виявляють не-послідовність в підході до проекту Закону про внесення змін до Закону "Про свободу совісті...", розробленого Держкомрелігій України. На спільному засіданні Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій та Комітету Верховної Ради з питань культури та духовності у березні було прийняте рішення про направлення Проекту до Верховної Ради. А вже на Круглому столі "Релігія і влада в Україні" представники від тих же релігійних спільнот, які входять до ВРЦ, заявили, що спочатку слід розробити концепція державної політики у сфері релігії, а вже потім розробляти Закон. До речі, такого ж змісту лист за підписом глав декількох Церков України було направлено вищим керівникам держави.

Іноземка, яка працювала в Україні шість років, прагнула вивезти величезну партію антикваріату.

При догляді її вантажівки митниками було виявлено багато незадекларованих антикварних предметів XVII-XIX століть. Серед них лише ікон 133. Знайшли ще й унікальну релігійну книгу на пергаменті XVI ст.

З 1 вересня цього року учні севастопольських навчальних закладів, які входять в структуру Управління освіти і науки Севастопольської міської держадміністрації, зможуть вивчати основи релігій. Така новація ґрунтується на відповідному документі, розробленому в Управлінні освіти і науки Севастополя. Директорам шкіл рекомендується із врахуванням побажань батьків ввести факультативно викладання предмету "Основи релігійної культури" по-конфесійно. Нову навчальну дисципліну будуть викладати члени "Товариства православних педагогів Севастополя", які будуть ознайомлювати дітей з двома світоглядями - атеїстичним і релігійним. Це дозволить уникнути ущемлення в правах дітей, які виховані як в атеїстичних, так і в релігійних сім'ях. (ForUm)

Міністерство охорони здоров'я України проводить перевірку діяльності цілителів народної і нетрадиційної медицини. Згідно наказу Міністра А.Підаєва, мають бути виявлені і притягнуті до відповідальності особи, які здійснюють медичну практику у сфері народної і нетрадиційної медицини без документально засвідченого дозволу міністерства чи з порушенням ліцензійних вимог.

Працівники Києво-Печерського історико-культурного заповідника провели 16 червня акцію протесту проти доручення віце-прем'єра Д.Табачника пере-

дати монастирю всі службові приміщення. Після виконання цього доручення на вулиці опиняться понад 200 співробітників інженерних та господарчих служб. Дирекція Заповідника сама без втручання правоохоронних органів не може щось вдіяти проти монашої експансії, яка проводиться вночі методом зламування замків. Так захоплено вже 12 корпусів загальною площею понад 5 тис. кв. метрів. Захопивши приміщення Заповідника, монахи можуть перейти до захоплення тих сіл, які свого часу були монастирськими вотчинами. Тут насамперед можуть бути села Димерка, Вишків, Богушівка, Пухівка, інші, які були вотчинами, "вся земля, сіножаті, ліс, села, міста і все, що до них належить" між містами Києвом, Васильковом та Козином (ЦДІА. - Ф.128 справи вотчинні, оп.2, спр.179, арк.3). Може справа дійти і до дітей колишніх кріпаків цих вотчин. А потім - і до деяких промислових об'єктів. Але враховуючи те, що все це було нажите для Лаври працею її працюючих, ще Катерина II провела в 1764 р. секуляризацію церковних і монастирських володінь. В царському указі від 10 квітня 1786 р. зокрема говорилося, що духовні власті і чини звільняються "от несвойственных им управления деревнями, забот хозяйственных, а всего более неприличных духовному сану хождения по судах по тяжбам и ссорам". То ж незрозуміло, чому вища влада України не вивчає досвід царського уряду (до речі, освячуваного

в особі імператора Миколи II і церквою Московської юрисдикції) у вирішенні майнових проблем Російської церкви. Тим більше, що власне Українські православні церкви не вдаються до такого свавілля й антизаконщини, як це діють ченці із Києво-Печерського монастиря, засуджують розбій у вирішенні питань реституції. (*Голос Православ'я. - №13*)

Релігійні організації мають постійно контролювати надходження на свої рахунки, бо ж із-за можливих фінансових махінацій банків вони можуть не знайти надіслані їм багодійницькі кошти. Таке мало місце в Тячівському районі на Закарпатті. Тут районний банк не перевів 143 тис. гривень, надіслані на рахунок однієї з релігійних організацій. Махінації виявили співробітники відділу з боротьби з економічною злочинністю МВС.

Каплицю Всіх Святих українського народу освячено 13 липня на території Скнилівського летовища у Львові. Як відомо, рік тому тут під час показових виступів у натовп вривався винщвач СУ-27. Загинуло 78 осіб. На місці падіння літака постав Сегмент пам'яті. Його освячення відбулося 27 липня ц.р. Звуком церковних дзвонів почалася цього дня загальноміська хвилина мовчання.

В Києві споруджується храм "Сорока севастійських мучеників" для наркоманів. Його спо-

руджують на території Київського міського СПІД-Центру. Церква буде споруджена із дерева. Лише нижня її частина десь на 1,5 метра (та, що входить у землю) буде цегляна. Храм спорудять до кінця наступного року. В цьому храмі буде зберігатися знайдена алкоголіком ікона "Невпивана чаша Святошинська", яка допомагає зцілюватися від хвороби залежності.

Українські цілителі поширюють свою діяльність і за межі своєї країни. Доходить і до курйозів. В польському місті Білостоці судили 52-річну українку, звинувачуючи її в шахрайстві та лікуванні без належного дозволу шляхом застосування катання курячих яєць по тілу хворого і читання молитов. Прокурор вимагав для підсудної двох років ув'язнення. Але суд виніс виправдувальний вердикт, бо ж цілителька ніколи не заявляла, що вона є кваліфікованим лікарем, і ті, кого вона лікувала, не почували себе обдуреними.

Президент Л.Кучма увільнив з посади Посла України в Апостольській столиці Ніну Ковальську. Хто тепер буде новим Послом у Ватикані? Існують лише припущення. В пресі повідомлялося, що ним може стати львів'янин Василь Базів, який нині працює заступником глави Адміністрації Президента і який давно мріяв про таку посаду.

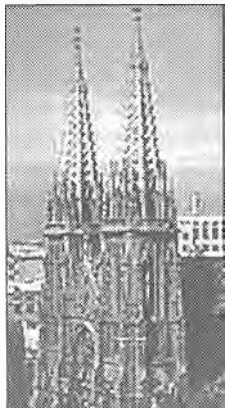
Дзвіниця Київської Софії відкрита відтепер для відвідувачів. Понад двісті сходинок ве-

дуть до оглядової площадки на висоті 75,4 метри. Відреставровано купол, хрест, поновлено позолоту. Приведено до порядку зовнішні стіни, які оздоблює розкішний декор, орнаменти. Із вплетеними сюжетами барельєфами та динамічними фігурами ангелів у вигляді українських парубків в жупанах. Була пропозиція обладнати в дзвіниці ліфт, але поки що прийшли до висновку, що це не доцільно. Із Софіївської дзвіниці весь Київ виглядає як на долоні. Незручність огляду складають решітки на вікнах, але їх прийшлося поставити, щоб забезпечити відвідувачів. На дзвіниці зберігся лише один трьохсотлітній за віком дзвін під назвою "Мазепа". Після 50-річного мовчання він знову зазвучав під час відкриття дзвіниці після реставрації.

В конвеєрному відродженні раніше зруйнованих храмів добраго мало. Насамперед девальвується сама ідея відбудови пам'яток нашої історії. Реконструювати слід те, без чого дійсно не можемо уявити собі Київ. До того ж відроджувати слід те, про що збереглися якісь сліди, є достовірна інформація стосовно зовнішнього вигляду. А ось про Десятинну церкву це не скажеш. "Навіть при наявності десятка графічних реконструкцій не можна поручитися, що саме такою вона була", - зауважує академік П.Толочко. "Замість того, щоб, засукавши рукава, відбудовувати зруйновану економіку, зберігати па-

м'ятки культури, які дійшли до нас, - зауважує він, - ми будуємо копії втрачених храмів. При цьому чомусь гадаємо, що це і є наш вищий обов'язок. Замовлюємо в цих храмах наші давні гріхи і коїмо нові". (Стол.новости. - №23)

На земельній ділянці поруч із Миколаївським костелом у Києві, де сьогодні співіснують римо-католицька громада і Національний будинок органної і камерної музики, розпочалися будівельні роботи. Вони відбувалися "під прикриттям" посиленого наряду міліції, який прибув, очевидно, щоб нейтралізувати можливі протести артистів та римо-католиків. Ситуацію прокоментував письменник, голова Колегії УРП "Собор" з питань культури Максим Стріха. Він зазначив, що столицю сьогодні буквально нищать, віддаючи під забудову найменші клаптики землі - часто поруч із відомими пам'ятками архітектури. Величезна вартість землі в центрі перемагає історичну пам'ять і здоровий глузд. Цілком очевидно, що

будь-яке будівництво поруч із костелом знищить пам'ятку - чи візуально, чи й фізично, бо костел вже й так сильно потерпів від прокладання лінії метро на межі 70-80-х років. Очевидно, що

заволодіти землею поруч із Миколаївським костелом - перлиною архітектора Городецького - могла справді лишень дуже впливова структура. "Мені дуже прикро, що сьогодні майже всі політичні сили, навіть ті, які рішуче підносять голос проти беззаконня на найвищому рівні, мовчать, коли йдеться про фактичне нищення історичного Києва. Можливо - це від браку загальної культури, від нерозуміння того, що ми втрачаємо", - підкреслив М.Стріха.

Віктору Ющенку "досить близька саме московська гілка православ'я, хоч він це особливо не афішує" - цю думку прагнув засвідчити кореспондент часопису "2000" (11 липня). При цьому газета як "аргумент", наводить факт потаємного відвідання ним (ще прем'єр-міністром) разом із своїм першим заступником Ю.Єхануровим Корецького жіночого монастиря, що належить Російській Православній Церкві. Це було нібито по дорозі до Луцька. При цьому, як пише газета, названі керівники провели в монастирі декілька годин. При цьому кореспондент "2000" О.Вольф не зрозумів того, що В.Ющенко заїздив до монастиря не як до святині РПЦ, не із-за своїх релігійних пристрастей до цієї Церкви, а як до історичної і культурної пам'ятки нашого народу, яка із-за злої долі знаходиться в прямому підпорядкуванні зарубіжному релігійному центру.

ПРАВОСЛАВ'Я

Вселенський Патріарх Варфоломей I "готовий запропонувати канонічне розв'язання церковних проблем в Україні". Так сказано в листі Генерального секретаря Священного синоду Константинопольського Патріархату митрополита Мелітона, надісланому народному депутату Лілії Григорович, яка нещодавно відвідала Фанару і дала там докладну інформацію про ситуацію в Православ'ї України. Як і раніше, Вселенська Патріархія вважає бажаним одержання листа від Голови Верховної Ради з його поглядами на ситуацію і плани новоствореного депутатського об'єднання "Україні - Помісну Церкву".

Чергова зустріч делегацій Константинопольського і Московського патріархатів відбулась 8-9 липня в Стамбулі. Учасником делегації від РПЦ замість Одеського митрополита Агатангела був митрополит Чернівецький і Буковинський УПЦ МП Онуфрій. На зустрічі було обговорено низку питань та підтверджено взаємну готовність й надалі співпрацювати для зміцнення православної єдності. Після прибуття до Стамбулу делегація від РПЦ, очолювана митрополитом Смоленським Кирилом, зустрілась з Патріархом Варфоломієм I. Митрополит Онуфрій зазначив, що зустріч відбулася на прохання РПЦ. Крім того, свою роль відіграла поїздка

голови Держкомрелігій України В.Бондаренка, який 1 травня відвідав Константинополь і був прийнятий митрополитом Філадельфійським Мелітоном. Після цього голова Держкомрелігій України їздив до Москви, де зустрічався з митрополитом Смоленським Кирилом". В.Бондаренко клопоче про те, щоб "якнайшвидше утвердити автономію Української Православної Церкви, - говориться в інтерв'ю, яке митрополит Онуфрій дав прес-службі УПЦ МП. - Зараз в Держкомрелігій знову активно зайнялися форсуванням цього питання. Наприклад, стверджують, що для того, щоб православ'я в Україні укріпилося, необхідно його об'єднати і створити канонічний Київський патріархат. Однак факти говорять про інше: чиновники не стільки піклуються про чистоту і єдність православ'я, скільки сприяють розколам і сектам. Тому на зустрічі це було розцінено як початок передвиборної кампанії. Наші чиновники спішають швидше зробити свою підконтрольну малу "церкву" і зробити її зброєю передвиборної боротьби та агітації". Також владика Онуфрій зазначив, що Константинопольський патріархат залишається вірним принципу канонічного вирішення всіх розколів у православній спільноті. Загалом він вважає, що "такі переговори не можуть внести щось нового в справу вирішення проблеми розколів", але він підкреслює перевагу таких зустрічей: "Під час них було багато речей, котрі були непра-

вильно сприйняті тією чи іншою стороною, але коли вони з'ясовуються, то стають більш зрозумілими і прийнятними". Терміни наступної зустрічі ще не визначені, але, на думку митрополита Онуфрія, "якщо частіше будемо зустрічатися, то буде легше розглядати неясні питання". (Перс-служба УПЦ МП)

"Переговори між Московським і Константинопольським Патріархатами з українського питання не будуть ефективними доки вони вестимуться за спиною Української Церкви, тієї її частини, яка найбільше прагне вирішення так званого українського питання", - прокоментував Предстоятель УПЦ КП Патріарх Філарет зустріч делегацій Константинопольського і Московського Патріархатів, яка відбулась 8-9 липня ц.р. в Стамбулі. "Ми сподіваємося, що це питання вирішиться у майбутньому, але незалежно від того, коли і яким шляхом це станеться, результатом його вирішення буде лише одне - визнання Української Православної Церкви як автокефальної. Іншого рішення не може бути", - вважає Патріарх. Що стосується статусу автономії для УПЦ (МП), то він назвав це ідеєю державних чинників в Україні, яку не сприймає навіть сама УПЦ МП. "Архиерейсь-

кий Собор РПЦ 2000 р. відмовив цій частині Російської Церкви у наданні статусу автономної, про що однозначно заявив патріарх Алексій II у відповідь на прохання Президента України про такий статус. Статус автономії не влаштовує ні Московський Патріархат, ні його прихильників в Україні, що видно і з критичних зауважень з цього приводу митрополита Онуфрія", - сказав Предстоятель УПЦ КП. Він також сумнівається, що Константинополь погодиться на автономію УПЦ МП у складі РПЦ. Тому "спроби здобуття автономії для УПЦ МП є безперспективними і лише гальмують вирішення питання єдності Православної Церкви в Україні". На думку Патріарха Філарета, "заява ж про те, що, мовляв, з одними можна вести переговори, а з іншими - ні, це спроба вбити клин в єпископат Київського Патріархату і УАПЦ, поділити його на "чистих" і "нечистих". Таким чином хочуть спокусити кого-небудь з архиєреїв: "Ти чистий, бо з тобою ведуть переговори, а інші - нечисті". Той, хто погодився б піти на такі переговори, самим цим засвідчує сумнів у можливості визнання автокефалії Української Церкви. Тому даремно він опинився серед прихильників автокефалії". "Хочу підкреслити, що я не бачу серед єпископів Київського Патріархату таких, які б клюнули на цей гачок. Разом з тим можна пригадати, що в нашій Церкві вже були такі архиєреї, які "покаялись" перед Московським Патріархатом. Їхня доля є плачевною. А Київський Патріар-

хий Собор РПЦ 2000 р. відмовив цій частині Російської Церкви у наданні статусу автономної, про що однозначно заявив патріарх Алексій II у відповідь на прохання Президента України про такий статус. Статус автономії не влаштовує ні Московський Патріархат, ні його прихильників в Україні, що видно і з критичних зауважень з цього приводу митрополита Онуфрія", - сказав Предстоятель УПЦ КП. Він також сумнівається, що Константинополь погодиться на автономію УПЦ МП у складі РПЦ. Тому "спроби здобуття автономії для УПЦ МП є безперспективними і лише гальмують вирішення питання єдності Православної Церкви в Україні". На думку Патріарха Філарета, "заява ж про те, що, мовляв, з одними можна вести переговори, а з іншими - ні, це спроба вбити клин в єпископат Київського Патріархату і УАПЦ, поділити його на "чистих" і "нечистих". Таким чином хочуть спокусити кого-небудь з архиєреїв: "Ти чистий, бо з тобою ведуть переговори, а інші - нечисті". Той, хто погодився б піти на такі переговори, самим цим засвідчує сумнів у можливості визнання автокефалії Української Церкви. Тому даремно він опинився серед прихильників автокефалії". "Хочу підкреслити, що я не бачу серед єпископів Київського Патріархату таких, які б клюнули на цей гачок. Разом з тим можна пригадати, що в нашій Церкві вже були такі архиєреї, які "покаялись" перед Московським Патріархатом. Їхня доля є плачевною. А Київський Патріар-

хат після того, як вони відійшли, не тільки не ослабнув, але й зміцнів, бо пішли ті, хто своїми сумнівами сприяв Московському Патріархатові в боротьбі проти автокефалії Української Церкви", - сказав Предстоятель УПЦ КП патріарх Філарет. (*RISU.org.ua*)

Православна реліквія - стопа Апостола Андрія Первозванного, яка постійно зберігається в Свято-Пантелеймонівському монастирі на Афоні, була виставлена наприкінці червня на поклоніння у Києві. За неповні дві доби мощам святого поклонилися близько 60 тис. вірних. У часі перебування реліквії у Києві мощам Апостола поклонилися Президент України, голова Верховної Ради та прем'єр-міністр України, інші високі посадовці, прочани з усіх регіонів України. Андрій Первозваний - апостол, один з перших учнів Христа. За переказами, його було розіп'ято в Греції на Косому Хресті - так званому хресті Андрія Первозванного. Мощі провісника християнської віри для слов'ян святого Андрія Первозванного розкидані по світу: більша частина в Італії,

кисть правої руки у Московському Успенському соборі. (*Прес-служба УПЦ МП*)

Стаття "Крутий батюшка" в газеті "Дзеркало тижня" (№23) привернула увагу багатьох читачів. Питають, чого це архієпископ Ігор Ісиченко став таким відвертим, а до цього мовчав? Хто це йому так на мозоль наступив, що він інших із духовного сану називає ледь не злодіями? В статті священники поділяються на "крутих" і "невезучих". Останні "із заздрістю поглядають на блискучі бані церков, що стрімко вирости, "крутих батюшек", на їхні машини, які вони міняють щосезону, на їх монументальні будинки. Боюсь, але заздрісники занепокоєні не стільки майбутнім Страшним Судом чи навіть земною прокуратурою, скільки проблемами виживання своєї сім'ї та своєї парафії". Відтак виходить, що порядних серед священників немає. Але бідною для Української Церкви є те, що "крутий батюшка" виявився головною дійовою особою в сучасному релігійному житті України. "Ми вже звикли до того, що людина в рясі може вдарити чи образити співвітчизника, захопити майно, яке їй не належить, публічно висміяти національні святині. А якщо це буде ще прикриватися видимістю "міжконфесійних суперечок", не лише не втрутаються ні поліція, ні прокуратура, а й депутати Верховної Ради підуть у бій під прапорами чи то "єдиної Помісної Церкви", чи то "канонічного Право-

слав'я". Владика вважає, що церква "крутих батюшек" "не здатна здійснити духовне оздоровлення суспільства". Категоричною є думка владика: "Сьогодні в Україні можна, і досить безболісно, об'єднати лише ділків із усіх юрисдикцій в одну Помісну Церкву".

Всеукраїнське Братство апостола Андрія Первозваного УАПЦ невдоволене рішенням спільного засідання Архиерейського Собору та Патріаршої Ради цієї Церкви від 9 квітня ц.р., яке зобов'язало більшістю голосів архиєпископа Ігоря (Ісиченка) покаятися за той розбрат, який він вчинив у Церкві своїми діями. Іншого від Великої Ради цього братства й чекати не можна було, бо ж воно формувалося протягом років під себе і покійним Патріархом Димитрієм, і керуючим Церквою архиєреєм Ігорем. В своїх заявах Братство доходить до прямих образ як тих ієрархів, які приймали неприйнятне для нього рішення, так і тих, хто залишився разом із законно обраним керівництвом УАПЦ, своїми єпархами. Предстоятелю і проводу УАПЦ тут приписується проросійськість, "аморальність, пияцтво, кримінальність, продажність, антицерковність та антиукраїнськість", а тих, хто визнає свого предстоятеля, названо "кримінальною ерзац-УАПЦ", "карнавальною "церквою" Мефодія Кудрякова". Братство підтримує розколницькі дії архиєпископа Ігоря (до речі, вони мали місце і раніше й виливалися сво-

го часу в його конфлікт із Патріархом Димитрієм), його спроби створити нове церковне утворення на парафіяльній основі Харківсько-Полтавської єпархії УАПЦ, виправдати свою особливу лінію ілюзорними надіями на т.зв. константинопольський напрям розвитку православ'я в Україні, визнавати митрополита Константина всупереч його ж проханням главою УАПЦ тощо. А між тим указом глави УАПЦ блаженнішого митрополита Київського і всієї України Мефодія на основі рішення Архиерейського собору 9 квітня ц.р. архиєпископ Ігор вже виведений поза штат УАПЦ, позбавлений всіх посад у Церкві і відтепер нікого, окрім себе, не репрезентує. Маємо щось подібне з тим, що мало місце із львівським митрополитом Петром (Петрусем). Але якщо останній має Церкву однієї єпархії, то в архиєпископа Ігоря їх десь за двадцять в його Церкві-єпархії. Ніхто не може заперечити творчий талант архиєпископа Ігоря, свідченням чого є його монографічні праці, видруки в пресі, але водночас з факту його приходу до церковної ієрархії Церкви мають зробити для себе висновок, бо ж мотив такого приходу світської, фахово богословсько неосвіченої людини не завжди лежить на поверхні.

Єпископ Хмельницький і Кам'янець-Подільський УПЦ КП Антоній (Махота) звернувся до архиєпископа Харківського і Полтавського УАПЦ Ігоря (Ісиченка) з пропозицією перейти під покров

Патріарха УПЦ КП Філарета. Про це йдеться у відкритому листі від 11 липня 2003 р. Владика Антоній, як і владика Ігор, є уроженцем Слобожанщини. Тож йому не байдужа доля українського православ'я краю. Увагу єпископа УПЦ КП привернула заява архієпископа УАПЦ з приводу його десятиліття архієрейського свячення, в якій йдеться, що внаслідок різних конфліктних процесів усередині УАПЦ владика Ігор розірвав стосунки з рештою єпископату УАПЦ. Як зазначає єпископ Антоній, він не займає ніякої офіційної посади в керівництві УПЦ КП, тому його звернення є "простим проявом християнської любові, а не офіційним документом". На думку владика, УАПЦ і УПЦ КП мають спільну мету, але йдуть до неї різними шляхами. Також владика Антоній вважає, що УАПЦ, на відміну від УПЦ КП, не має доброго провідника, а пошуки такого закордоном до нічого доброго не доведуть. Натомість "УПЦ КП сильна тим, що Бог дав їй силу обрати свого Кормчого - Святішого Патріарха Філарета, який добре знає як, а саме головне, куди вести свій корабель. Ставши у керма флагманського корабля, Святіший мудро розставив нас - єпископів, кожного по своїх місцях, де кожний співбрат зайняв те місце, яке відповідає його здібностям", - говориться в листі. "Ви грамотна і обдарована людина, Бог дав Вам мудрість в науковій діяльності, тож найдіть в собі мужність зайняти в "сім'ї вільній, новій" своє достой-

не місце. Виграють від цього всі. Ви, який після довгих духовних самотніх страждань знайде свою духовну сім'ю, і ми, які знайдуємо у Вас свого співбрата, а також наша мала батьківщина - Харківщина, яка знайде своє достойне місце у великій братній православній українській сім'ї". (*RISU.org.ua*)

УПЦ КП налагоджує тісні відносини із Російською Православною Зарубіжною Церквою (РПЗЦ). РПЗЦ нині переживає кризу через розкол у власному середовищі на прихильників Московського Патріархату та його противників, а тому поновила контакти з представниками УПЦ КП в Росії. Очолює цей процес глава РПЗЦ, архієпископ Канський і Європейський Варнава (Прокоф'єв), відомий тим, що ще 1992 р. від імені РПЗЦ звернувся до Патріарха Київського і всієї Руси-України Володимира (Романюка) та його заступника (нині Патріарха Філарета) з пропозицією встановити братерське спілкування між обома Церквами. За такий вчинок єпископа Варнаву інші російські архієреї тоді піддали осуду, у зв'язку із чим він змушений був відмовитись від відкритої співпраці з УПЦ КП. Проте на неофіційному рівні такі відносини тривали до цього часу. З таємного благословення єпископа Варнави до УПЦ КП у свій час перейшов благочинний російських парафій РПЗЦ архимандрит Іоасаф (Шибяев), який згодом був висвячений на єпископа Білгородського (Росія) і призначений постійним членом Архієрейського Синоду

УПЦ КП. На сьогодні в Росії існує три єпархії УПЦ КП: Московсько-Ногинська, Курсько-Білгородська та Тюменсько-Сибірська, які за подальшого можливого влиття до них ще й парафій РПЗЦ можуть бути виділені в окрему російську автономну юрисдикцію Київського Патріархату. Окрім деяких представників РПЗЦ, дедалі більше поживаються контакти між УПЦ КП та різними течіями Істинно-Православної Церкви Росії (ІПЦ), зокрема митрополитом Єпифанієм (Камінським). Також УПЦ КП вступила в літургійне єднання з старостильною ІПЦ Греції, яка в Афінах для подвір'я Київського Патріархату передала цілий храмовий комплекс. За посередництва київського Патріарха Філарета та греко-старостильних єпархій УПЦ КП у США та Європі вже розпочато діалог з іншими грецькими юрисдикціями про створення єдиної старостильної ІПЦ Греції на засадах розширеної автономії в складі Київського Патріархату. Парафії Білоруської Автокефальної Православної Церкви теж мають намір перейти під юрисдикцію УПЦ Київського Патріархату в Росії. Нині є всі підстави для створення в недалекому майбутньому потужної православної коаліції, альтернативної Московському Патріархату як на пострадянському просторі, так і у Вселенському православ'ї взагалі. (*RISU.org.ua*)

Можливість участі УПЦ КП у створенні будь-якої коаліції, скерованої проти Московської

Патріархії, відкинув єпископ Переяслав-Хмельницький УПЦ КП Димитрій (Рудюк). "Комусь може не подобатись те, що наша Церква дійсно є однією з найбільших православних спільнот світу, кількість вірних котрої за свідченням статистики невпинно росте. А парафії (до речі, і їх кількість також постійно зростає) під омофором Святішого Патріарха Філарета існують й поза межами нашої держави", - зауважує владика Димитрій. "Поширюючи даний документ хтось взяв собі за мету за допомогою нескладних маніпуляцій черговий раз звести наклеп на нашу церкву. Як наші вірні, так і духовенство і ієрархія глибоко переживають існуючий поділ Українського Православ'я, котрий, маємо надію, з Господньої волі уже незадовго буде вилікуваний. А цей, і подібні листи складені спеціально для того, щоб у свідомості віруючих утвердився образ УПЦ Київського Патріархату як бунтаря, що виступає проти усіх Православних Церков світу. Це не відповідає дійсності. Уже протягом багатьох років священноначаліє УПЦ КП робить всі можливі спроби отримання визнання законним шляхом, за посередництва Вселенського Патріархату. Проте РПЦ "в Україні", розуміючи загрозу, котру зробить визнання Київського Патріархату у світі, намагається

усіякими шляхами гальмувати цей процес", - твердить єпископ Димитрій (Рудюк).

Черговий пастирський візит Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета до США

відбувся з 20 червня по 1 липня. У поїзді його супроводжували доцент Київської Духовної Академії протоієрей Петро Зінич і професор КДА Дмитро Степовик. Предстоятель УПЦ КП відвідав м.Нью-Йорк, штат Флориду, де зустрічався з православними громадами, які визнають над собою зверхність Київської Патріархії. 26 червня в м.Нью-Порт у храмі Української Католицької Церкви відбулась екуменічна молитва. Патріарх Філарет розпочав екуменічне моління словами: "Благословенний Бог наш...", а відтак духовенство різних християнських віросповідань виголошували окремі прохання благодаті, покращення долі українського народу та щоб серця були наповнені любов'ю, повагою і толерантністю один до одного. У своїй проповіді Предстоятель УПЦ КП подякував організаторам, зокрема настоятелю о.Северину, за цю надзвичайну подію, де

моляться разом православні, католики і протестанти. Святійший Патріарх наголосив, що "тільки через гріх християнство сьогодні є розділене і ми повинні

пам'ятати, що нас з'єднає тільки Бог". На урочистому прийомі в осередку Святого Андрія Патріарх Філарет зазначив: "Скільки б ви тут не жили, але у ваших серцях залишилася любов, щоб відстоювати незалежну державу. Ви мріяли про незалежність, яку тепер має наша держава, але для її розбудови потрібна міцна духовна основа. Якщо духовних основ немає, то й незалежної держави не буде. В нас духовною основою є Українська Православна Церква Київського Патріархату і Українська Греко-Католицька Церква, бо вони стоять на патріотичних засадах. Буде в Україні Українська Православна Церква Київського Патріархату - буде й Україна". (*RISU.org.ua*)

Православна Церква Київського Патріархату виявляє толерантність у ставленні до протестантських спільнот. Так, глава УПЦ КП Патріарх Філарет мав зацікавлену зустріч з керівництвом Всеукраїнського союзу церков Християн віри євангельської М.С.Паночком (головою) та М.П.Синюком (заст.голови). Йшла мова про питання взаємного інтересу - проблеми виховання молоді, роль християнської етики та моралі у суспільстві.

Чудотворна ікона Одигітрії - ізбавительниці з'явилася в скиті Манявському на Івано-Франківщині. Написана вона була для монастиря ще в 1788 р. на замовлення одного з афонських ченців. Але

У Вінниці відбувся Хресний хід на честь 80-річчя Калинівського Дива. 4 липня вранці біля Свято-Воскресенського храму м. Вінниці розпочався урочистий молебен, в якому брали участь тисячі паломників з усіх регіонів України, з Росії та зарубіжжя. Очолив богослужіння митрополит Вінницький і Могилів-Подільський Макарій (УПЦ МП). На молебні були присутні керівники області та міста. За оцінкою правоохоронних органів у Хресному ході взяло участь більше одинадцяти тисяч осіб. Святкове богослужіння у Калинівці розпочалося о 23-й годині і закінчилося о 6-й ранку. Більше півсотні священиків усю ніч сповідали людей, які прагнули покаятися і причаститися святих Христових Таїн біля святого хреста. Тисячі паломників могли побачити все богослужіння, що відбувалося у невеличкій каплиці, на великому екрані, який було встановлено біля храму. *(Прес-служба Вінницької єпархії)*

Патріарх Олексій II у своєму інтерв'ю газеті "Православний мир" назвав спекуляцією заяви тих, хто твердить про якісь перерахування коштів УПЦ в бюджет РПЦ. "Українська Православна Церква не робить ніяких відрахувань... Ми прекрасно усвідомлюємо, що УПЦ сама потребує багато коштів, оскільки в Україні сьогодні будується і відроджується велика кількість храмів і монастирів, ведеться активна соціальна робота, що вимагає від Церкви великих витрат".

Очікується в Донецькій області сприяння УПЦ МП з боку "Російського руху України" та Партії регіонів, які тут підписали угоду про співпрацю між собою. Офіційною метою співпраці Партії регіонів і партії "За Русь єдиную" є "захист соціальних, культурних, духовних, релігійних і мовних прав населення області". Як відзначає газета "Поступ" (№105), Янукович і його близьке оточення з області "перебувають під великим впливом керівництва УПЦ МП, як і керівництво російських партій. І "блок", і Партія регіонів "ставлять мету підвищення ролі православ'я та підтримку канонічної Православної Церкви".

Експонати музею Києво-Печерської Лаври могли бути продані чи замінені підробками. Таку "сенсаційну" заяву зробив намісник Лаври, архієпископ Вишгородський Павло (УПЦ МП). На думку владики, підробки виготовлялися на території монастиря і саме у тому корпусі (№68), який з благословення настоятеля був самочинно захоплений ченцями. 4 липня спеціальна комісія відкрила блоко-

ване ченцями приміщення корпусу. Представники УПЦ МП переконані, що в приміщенні була підпільна ювелірна майстерня з виготовлення фальшивих давніх монет і орденів. Відповідна заява подана архієпископом Павлом до міліції та служби безпеки України. Проте якихось реальних доказів фальсифікату, як це засвідчує кореспондент газети "Сегодня" (16 липня) владики так і не дав: "Потім... Пізніше". В Заповіднику виготовлялися сувенірні речі, але тут не було налагодження виробництва якогось "липового антикваріату", - стверджує О.Берьозкін, якому монахи приписують виготовлення фальшивок. Співробітники заповідника просять правоохоронні органи захистити їх від свавілля ченців і вважають, що скандал є провокацією з метою витурення Заповідника із 68-го корпусу. Газета "Сегодня" прогнозує, що коли О.Берьозкін забере все своє майно із майстерень, то ситуація вирішиться без будь-яких судових розбором. В'їхавши в приміщення, монахи-загарбники заспокояться до своєї чергової піратської акції.

Російська премія фонду Андрія Первозванного в ц.р. вручена митрополиту Володимиру (Сабодану). Нагадаємо, що премія вручається за особливі заслуги перед Російською державою. Предстоятель УПЦ МП отримав її "за подвижницьку працю із зміцнення православної віри і згуртування братських російського і українського народів".

Почесні нагороди УПЦ Московського Патріархату одержали в перших числах липня з рук Предстоятеля Церкви митрополита Володимира (Сабодана) ті, завдяки благодійній допомозі кого буде реставровано чудотворну ікону "Успеніє Божої Матері". Для оновлення ікони буде використано 40 кг срібла. Ікона стане унікальним витвором мистецтва, яким гордитиметься Україна. Ікона знаходиться в Хрестовоздвиженській церкві Києво-Печерського монастиря.

Глава УПЦ МП митрополит Володимир піддав критиці діяльність православних братств. Нині в братства, зауважив владику, приходять люди, які не зовсім вірно розуміють їх роль в церкві і кінцеву мету діяльності. "Не маючи достатньої соборної і церковної свідомості, вони прагнуть через братства реалізувати свої, часто надто суб'єктивні, ідеї. Братства розуміються ними як якась опозиція церковній ієрархії. Вони часто критикують ті чи інші соборні або синодальні рішення, не погоджуючись з ними; замість того, щоб допомогти донести до людей ці рішення, допомогти розібратися в якихось складностях, вони дестабілізують обстановку у церковному середовищі. Діяльність цих людей в братствах і є причиною того, що хресні ходи, молитовні стояння стають більше подібними на мітинги протесту чи політичні демонстрації. Діяльність братств має здійснюватися в єдності і згоді з ієрархією". (Церковн. Вестник. - №11)

**Головний комуніст України
Петро Симоненко** одержав з рук

глави УПЦ Московського Патріархату митрополита Володимира (Сабодана) орден князя Володимира. Ухвала Церкви говорить, що лідер КПУ має високу

нагороду "за заслуги перед православною Церквою, українським народом і державою". Врученням ордену Церква засвідчила, що в Компартії і її орієнтаціях у сфері духовного життя вона вбачає свого ідеологічного союзника. Підтвердженням цього є стаття П.Симоненка на сайті УПЦ МП під інтригуючою назвою "Христовий похід проти України", де генсек комуністів твердить, що "православ'я було і залишається важливою духовною складовою національної ідентичності українського народу - основою, близькою і зрозумілою нам, комуністам". Цікавим є те, що П.Симоненко знайшов спільну думку з Церквою у визначенні головної загрози для духовної єдності українських громадян. Нею є, як це, на його думку, засвідчила багаторічна історія Православ'я, католицизм. З метою наближення комуністичної ідеології до православ'я, лідер Компартії ввів нове поняття "позавіросповідно православних атеїстів". Ними є ті, хто, не відвідуючи Церкву, ментально приймає православні ідеали, вихований на основі православної традиції.

Віруючі УПЦ КП Одеси вважають "блюзнірством" з боку Московського Патріархату нагородження лідера КПУ Петра Симоненка орденом "За заслуги перед Православною Церквою, українським народом і державою" у 70-ті роковини організованого компартією голоду, що стало результатом мільйонних смертей і геноциду українського народу. Таку позицію підтримав владика Паїсій, єпископ Одеський та Балтський УПЦ КП. "Прикро, що ми, українці, дозволяємо, щоб такі події мали місце в самому серці української духовності - Києво-Печерській Лаврі. Я гадаю, що ганьба накладена на всіх, хто брав участь у нагородженні лідера КПУ. Геноцид, започаткований в Україні з приходом атеїстичного режиму, триває й нині. Саме Петро Симоненко є лідером партії, яка не побажала голосувати у парламенті за проголошення голоду 1932-33 рр. геноцидом проти українського народу. Це не перший і не останній випадок такого ставлення, ганебної неповаги до українців з боку єрархії Московського Патріархату", - заявив єпископ Одеський та Балтський УПЦ КП владика Паїсій. (*RISU.org.ua*)

Каплиця російському святому адміралу Федору Ушакову буде споруджена в парку моряків на Рибальському півострові у Києві. Незрозуміло лише, чому тут будуть встановлені пам'ятні знаки козацькій бойовій

чайці, українським підводникам-атомникам, які загинули в океані.

Клеймом сатани оголошують віруючі-фанатики ідентифікаційні коди громадян. У Слов'янську місцевий суд розглядає позив парафіян двох церков, які бажають убезпечити себе від нав'язування їм міською податковою інспекцією номерів із трьома шестірками.

XII Архиєрейська Рада Руської Істинно-Православної (катакомбної) Церкви відбулася в Одесі. На Раді було створено Архиєрейський Синод РІПЦ. Нині у структурі Руської Істинно-Православної Церкви діє сім епархій: Києво-Одеська, Чернігово-Гомельська, Чорноморсько-Кубанська, Новгородсько-Тверська, Омсько-Сибірська, Тамбовсько-Воронезька та Верненсько-Семиріченська (Казахстан). При Одеській епархії діє пастирське училище ім.св.Іоана Кронштадтського. В Одесі також розташована резиденція духовного провідника цієї Церкви - архиєпископа Одеського Лазаря (Журбенко). Як твердять в РІПЦ, з огляду на те, що останнім часом кількість прихильників цієї Церкви значно зростає за рахунок новонавернених та тих, що переходять з інших конфесій, є підстави для створення найближчим часом в Україні нових епархій ІПЦ. (Прес-служба РІПЦ)

СВІТ РИМО-КАТОЛИЦИЗМУ І ГРЕКО-КАТОЛИЦИЗМУ

Папа Римський прагне помирити і поєднати на майбутнє українців і поляків. У своєму Посланні до народів України і Польщі з нагоди 60-річчя трагічних подій на Волині Іван Павло II відзначає, що нове тисячоліття висуває вимоги, щоб українці і поляки "не залишалися в'язнями сумних спогадів свого минулого, проте, переосмислюючи з новим духом минулі події, подивилися одне на одного поглядом єднання, обіцяючи будувати краще майбутнє для всіх". В Посланні звучить заклик звільнитися від гіркоти минулого і відкриватися для братерських відносин, освячених Христовою любов'ю. Це - глибоке випробування совістю, але, на думку Понтифіка, все ж слід подивитися на сьогоднішнє і майбутнє новими очима. Своє Послання Іван Павло II направив кардиналам Юзефу Глемпу і Любомиру Гузару. Ось лише залишається одне незрозумілим: чому Понтифік, знаючи, що на Волині практично відсутні греко-католики, а кардинал Гузар відтак не уособлює весь український народ, не адресував свій лист водночас і главам українських православних церков.

Ієрархія Української Греко-Католицької Церкви звернулася до українського і польського сусідніх народів із листом-закликом, в якому наголошується, що

історична пам'ять обтяжена негативними емоціям, нависає над нами і сьогодні. Але історію наших відносин "не можна ні змінити, ні переписати, ані заперечити. Зрештою, цього і не варто робити. Похристиянськи і по-людськи говорячи, її потрібно поставити перед престолом Божого милосердя та доручити історикам". Далі в Зверненні говориться: "Висловлюючись мовою здорового глузду, потрібно визнати, що нашому сусідству нема альтернативи". А тому відносно насі варто будувати на взаємному пробаченні: "Вибачаємо і просимо прощення!". Без примирення в нас немає і не буде ні релігійного, ані державного майбутнього.

Проти впровадження в школах підтриманої УГКЦ програми статевого виховання, створеної на основі американської програми "Фарватер", виступила Львівська організація Всеукраїнського педагогічного товариства ім. Г.Ващенка. "Ознайомлення з текстами цих програм, - говориться в листі організації владикам УГКЦ, - змушує нас звернути увагу на неприпустимість поширення статевої освіти при повному ігноруванні духовних засад суспільства і сім'ї, бо ж призводить до статевої розбещеності та моральної деградації молоді". Товариство турбує те, що вже впроваджені за згодою Міносвіти програми статевого виховання зводять лише до фізіології, не враховуючи інтегральної цілісності особи. "Відокремлення статевого ви-

ховання від загальної концепції морального виховання, надмірне акцентування на статевості та фізіології спричинять порушення ієрархії вартості в самій особі", - говориться у Відкритому листі львівських педагогів. При цьому вони зауважують, що в ділянці виховання маємо свої теоретичні і практичні надбання, які ґрунтуються на християнській традиції і нам нічого запозичувати те, що є далеким від нашої національної ментальності. (Експрес. - №105) УГКЦ зреагувала на лист товариства ім.Г.Ваценка. На спільному засіданні Митрополичих комісій - катехитичної, у справах молоді, шкільництва, у справах сім'ї та Інституту родина - було розглянуте питання про зміст та доцільність створення програми статевого виховання для використання в катехитичному служінні, в програмі християнської етики та в приготуванні до подружжя. "Церковна програма, - говориться в документі УГКЦ, - має стати альтернативною для поширюваних програм статевого виховання, які пропагують вседозволеність, розпусту, статево життя поза подружжям та викривлене розуміння статевої".

Кардинала Гузара повчає журналіст УПЦ МП Василь Анисимов. В його статті, видрукуваній газетою "Мир" (№ 13), з одного боку, звучить застереження: як міг, адже Ватикан має із главою УПЦ МП "братську любов" і йому може не сподобатися таке свавілля, а з другого - обливання брудом, бо ж

Церква, яку очолюєш, відіграла негативну роль в історії України, батьки були в дивізії СС "Галичина", а сам знаходився під засторогою Римо-католицької Церкви, маєш незаконну єпископську хіротонію та ін. Що ж так розізлило прес-службу УПЦ МП? Вона вважає, що уніати сприяють розколам в Україні. Насправді ж, зустрівши разом з патріархом УПЦ КП Філаретом копію Туринської плащаниці в Києві, УГКЦ в такий спосіб стала на шлях порозуміння власне українських християнських Церков, на шлях утвердження християнської єдності українців за духом, якої давно чекає наше суспільство. А в тому, що таке порозуміння кардинал шукає не з УПЦ МП, є певно причини. Греко-католицька Церква є українською не лише за назвою, а й своїм національним духом. В неї немає єпископів, які Україну зовуть Малоросією, а то й окраїною якоїсь Російської спільноти. В неї немає єпископів, які пишуть слова до гімну Росії. В неї немає служителів, які зневажають мову народу, на землі якого живуть. То ж дійсно "подібне тягнеться до подібного", але не в розумінні природи цього зближення Церквою Московської юрисдикції. (А. Колодний)

Відбувся перший випуск Українського католицького університету - університету, який виник у 1994 р. на базі поновленої Львівської богословської академії, заснованої на початку ХХ ст. митрополитом Андреем Шептицьким.

Під час урочистостей була і молитва в соборі св.Юра, й похід випускників центром Львова, і урочиста Академія з участю повноважних гостей, і процесійний похід навколо приміщення УКУ. Звучали застереження до влади, яка ще не акредитує дипломи УКУ, хоч останнє є цілком зрозумілим в світській державі, де школа відокремлена від церкви і за останньою закріплене право видавати нею ж визнані дипломи. То ж боже - Богові, а не екесарю!

Вихідці з римо-католицизму з волі Ватикану продовжують посідати єпископські посади в Українській Греко-Католицькій Церкві. Це нещодавно мало місце на Закарпатті, де до єпископства прийшов колишній римо-католицький священик о.Мілан. Те ж саме має місце і в Чехії, де з виходом на пенсію єпископа Чеської Греко-Католицької Церкви, основна маса віруючих якої - українці, новим єпископом став словак Ладислав Гучка, що служив духівником римо-католицької семінарії. Маємо черговий вияв "любові" Римської курії до України і українців. То ж зрозумілим є той протест, який висловила греко-католицька громада Чехії цій Папській акції, звернувшись до кардинала Любомира Гузара з проханням надіслати до Праги українського єпископа. Акцію української громади, яка триватиме кілька місяців, підтримали українські організації чеської столиці. "Ми знаємо, що десь 90% людей, які

приходять до цієї церкви, є українці. Вони хочуть чути свою мову і мати свого українського єпископа", - сказав Богдан Райчинець - член Об'єднання українців у Чехії. То ж маємо те, що маємо. Саме в контексті українського розвою слід оцінювати 25-річне понтифікство Папи Івана Павла II. А тут гучних показників надто мало, якщо не більше. (Патріархат. - №4)

Ставлення влади Одеси до Римо-Католицької Церкви залишається негативним, вважає єпископ Одеський і Сімферопольський Римо-Католицької Церкви Броніслав Бернацький. Справа в тому, що й дотепер в Одесі не відновлено історичної справедливості щодо римо-католиків. Чимало сакральних споруд ще не повернуто Церкві. "Комуністична влада нічого нам не вертала, нищила, погрожувала і це було цілком зрозуміло. Нинішні міські чиновники в Одесі багато обіцяють, кажуть що все повернуть. Вони вже тричі нам говорять неправу. Перший раз "не встигли" винести питання на сесію міськради, другий раз - підготовлені на розгляд документи загадково зникли і знайшлися лише після проведення сесії. Третій раз нам написали, що католики проживали з 1850 р. і до революції, й що ми вже не є спадкоємцями, що ми "інші" католики і нам ці приміщення вже не належать", - сказав владика Броніслав. За його словами, в Одесі триває переслідування Католицької Церкви та проявляється неповага до її вірних. (RISU.org.ua)

Благодійний Фонд Святої Марії РКЦ відправив в перших числах липня 80 хлопчиків і дівчаток на відпочинок в чарівний дитячий табір Іршавчини. Окрім відпочинку, діти матимуть цікаві екскурсії мальовничими Карпатами. Батьки сплачують лише проїзд своїх дітей до Карпатського табору.

Львів вшановує Папу Римського Івана Павла II. З нагоди дру-

гої річниці його перебування в місті тут на кафедральному соборі Римо-Католицької Церкви 25 червня було встановлено меморіальну дошку із зображенням Пон-

тифіка. На відкриття дошки з Риму до Львова прибув кардинал Роджер Ечегерей, а з Києва - нунцій архієпископ Микола Етерович. Учасників мітингу вітав своїм листом Папа Іван Павло II. Глава РКЦ України кардинал Мар'ян Яворський подякував Папі за заклик в листі до об'єднання українців незалежно від їх конфесійної належності.

В Україні повністю забезпечується свобода совісті. Про це заявив на зустрічі із президентом України Л.Кучмою почесний президент Папської ради "Cor Unum" (харитативна) кардинал Роже Ечегерей. Кардинал переконаний також, що його візит у Київ сприятиме по-

дальшому плідному діалогу між Україною і Ватиканом, оскільки між цими країнами співпадають позиції із багатьох актуальних питань міжнародного життя. В ході бесіди сторони обговорили питання про більш широке залучення молоді до процесів державного будівництва на принципах збереження і дотримання християнських цінностей. Кардинал також побував на Чорнобильській АС, чим, на його думку, "показав в Чорнобилі солідарність всього католицького світу з українцями". Гість від імені Папи Івана Павла II і від себе особисто висловив всім причетним до станції побажання, щоб ця солідарність в подальшому слугувала стимулом в роботі на станції, допомагала у пошуку нових технологій, які захистили б людину від радіації.

ЖИТТЯ ПРОТЕСТАНТІВ

Всеукраїнський союз церков

Християн віри євангельської прийшов до початку 2003 р. з такими даними. Зареєстровано 1222 церков, на реєстрації ще 268. У церквах братства налічувалося 108219 осіб, з них пасторів - 12363 і дияконів - 2017. Церква має 30 місій, 757 молитовних будинків (будується 202). Працювало 992 недільні школи, в яких навчалось 35119 дітей. В школах церкви працювало 3065 вчителів. 414 хорами Церкви керують 617 диригентів. На початок 2003 р. працювало 368 євангелізаційних груп, видруковувалося 43 газети і 3 журнали, виходило 15 радіо- і 11 телепередач.

Місіонерська робота міжнародних офісів Служіння лютеранської години (СЛГ) має проблеми у зв'язку із важкою фінансовою ситуацією в США. Багато з офісів будуть закриті, у тому числі офіс СЛГ в Україні, який останнім часом потрясли скандали. Таке непопулярне рішення було змушене прийняти керівництво СЛГ у м.Сент-Луїс (США), у т.ч. й через зниження ефективності праці деяких служб. За словами директора Міжнародного служіння лютеранської години пастора Волта Вінтерса, така ситуація може протривати протягом 2003-2004 рр., хоча він не виключає можливість її покращення в середині фінансового року. Національні Служіння лютеранської години є великими лютеранськими медіа-проектами, які виготовляють і розміщують на ефірних каналах власну аудіо- та відеопродукцію місіонерського спрямування. (*RISU.org.ua*)

Відбувся черговий з'їзд Адвентистів сьомого дня України.

Розглянувши і обговоривши питання життя Церкви, з'їзд обрав її керівні органи. Президентом Уніонної Конференції залишився В.А.Крупський. Пастор Л.Т.Волощук на посаді секретаря Уніону замінив П.В.Ганулича, який очолив відділ релігійної свободи.

Свідки Єгови України готуються прийняти в Києві 7-10 серпня одновірців зі всього світу. Тут на стадіоні Олімпійський, що вміщує біля 100.тис. осіб,

проходитиме всесвітній конгрес Свідків Єгови. Очікується прибуття до Києва 65 тис. делегатів із різних країн. Московська православна Церква застерігає київську владу від "небезпечних сектантів". При цьому за приклад вони ставлять Москву, де з 1998 року йде судовий процес із справи про ліквідацію громади Свідків Єгови. Московські газети, повчаючи київську владу, обережно закликають до "зіткнення лобами" під час Конгресу його учасників і представників традиційних релігій.

Цьогорічну пасторську конференцію служителів Всеукраїнського союзу церков Християн віри євангельської воістину можна назвати історичною у п'ятидесятиницькому русі України. На ній вперше були присутні одновірці із Об'єднаної церкви Християн віри євангельської (яких більше знають як "нереєстрованих"). Очолював делегацію об'єднаних начальствуючий єпископ ОЦ ХВЕ України Георгій Бабій. Гаслом зустрічі було: "Любіть, терпіть, прощайте".

ХАРИЗМАТИЧНІ ЦЕРКВИ УКРАЇНИ

Харизматичні Церкви багато уваги приділяють боротьбі з алкоголізмом і наркозалежністю. Так, Християнський реабілітаційний центр "Свобода", який має вже 8 років, організував регулярні передачі з теми по українському радіо. Разом з Церквою "Жива Віра" й міською держадміні-

страцією Центр нещодавно провів в Обухові акцію, під час якої відбулася молитва за зцілення хворих, звільнених від наркозалежності, виступили колишні наркомани, які через вчення Христа прийшли до нормального життя. Центр працює в психіатричній лікарні в Глевасі, де на зібрання приходять 30-40 осіб.

Український духовно-культурний центр будує на території півострова Осокорки Церква Посольство благословенного Царства Божого. Приміщення вмістимістю 50 тис. осіб буде використовуватися не лише для церковного служіння, а й для проведення різних масових заходів - громадських зібрань, фестивалів, концертів знаменитостей, конференцій, симпозіумів тощо. Як сказав старший пастор Церкви Сандей Аделаджа, "двері цього центру будуть відчинені для всіх", бо ж його діяльність буде зорієнтована на утвердження духовності, моралі та інших загальнолюдських цінностей. Подібної цій вже спроектованій критій будівлі, немає ні в Києві, ні в Україні, ні в Європі. Великий зал її буде розташований на двох рівневій платформі. Завдяки особливим конструкціям зал можна буде розділити на шість рівних частин. Всі приміщення Центру будуть мати сучасне світло- і звуко-технічне обладнання. Церква звер-

тається до всіх конфесій і людей доброї волі допомогти їй коштами в будівництві палацу. Довідки за телефоном (044) 254-20-29.

За 9 років нігерієць Сандей Аделаджа - випускник факультету журналістики Білоруського держуніверситету заснував у "принципово атеїстичному Києві" протестантську помісну церкву, яка налічує 20 тис. парафіян - не вигаданих "мертвих душ", а цілком живих. Так починає описувати секрет швидкого завоювання душ в повноевангельську християнську Церкву газета "Вечірній Київ" (24 червня). "Елемент феноменальності, як і елемент дива тут, звісно, присутній. За роки жорсткого поводження з вашим народом, - відповідає кореспонденту Сандей, - люди так зголодніли за Христовою любов'ю, за Євангелією, що тепер їх не в силі втримати ніякі диявольські ланцюги-стереотипи. Впевнений, що сам Господь Бог дав мені ключі до серця української столиці. Дав після довгих молитов, аж поки я не глянув на це місто очима Ісуса: я побачив гіркий спадок минулого - алкоголіків, наркоманів, загнаних у безвихідь людей. І найперше пішов до таких... Отримавши звільнення, люди стали приводити родичів, сусідів. Усе почалося з оголошення з пропозицією зійтися на моїй квартирі всіх, хто бажає шукати набожного життя згідно із заповідями Христовими. Постукали в двері семеро, а вже за кілька місяців ми організували реабілітаційний

центр для алко- і наркозалежних. За роки роботи в ньому отримали повне звільнення понад дві тисячі осіб. За цією цифрою долі людей, у сім'ї яких Господь повернув злагоду й любов. Нині в центрі працює близько сотні волонтерів та проходять реабілітацію 600 хворих... Певен того, що визнання паном Омельченком нашої суспільно-корисної діяльності загалом мало б забезпечити плідну, соціально корисну роботу нашої Церкви і реабілітаційного центру".

ЕТНІЧНІ РЕЛІГІЇ

До 40-річчя постановня Рідної Української Національної Віри і відродження Дажбожої віри рунвірівський рух прийшов з наявною майже сотнею своїх громад. Як відзначає часопис "Козацька нація" (№6), в РУНВірі є все необхідне для власного богослужіння, а головне - "наші руки, серця і душі. То є дивина і то є чудо-ва Дажбожа містерія, яким незборимим є поступ РУНВіри. Люди приходять у РУНВіру в будь-якому віці, стають на коліно за прадавнім звичаєм, щоб присягнути у вірності служіння Дажбожій Україні, процвітанню її народу". Рунвірівський рух України не є чимось винятковим в світовому духовному розвої, бо ж маємо нині рух з відновлення рідного богорозуміння у всьому світі. Але гордістю українців має бути те, що саме відроджуване українське богорозуміння стало поштовхом для народів інших країн світу. "Релігія для

українця - це єднання з Україною, її Святою землею, ріками, озерами, полями, її безмежним прозоро-блакитним небом, що стало частиною нашого народу, так само як сонячна Дажбожа благодать, що є другою його частиною”.

Керівники і духовні опікуни із всіх громад, які входять до ОСІДУ РУНВіри, взяли участь у засіданні Священної Ради конфесії, що відбулася у червні у Хмельницькому. Обговорено ситуацію, яка склалася в рунвірівському русі після затвердження державними органами Статуту Духовного Центру ОСІДУ РУНВіри. У доповіді голови Центру Б.Савченка зазначалося, що відтепер відсутні будь-які адміністративні перешкоди для поступального розвитку рунвірства в Україні. Кожна громада має простір духовного розвою, може без непорозумінь визначати своє місце в рунвірівському русі. Йшла мова про календар Свят РУНВіри, проведення чергового духовно-оздоровчого табору, пресову діяльність тощо.

Казкове, феєричне дійство з нагоди свята Івана Купала відбулося на території Державного музею народної архітектури і побуту столиці. Повсюди звучали старовинні купальські пісні. Молоді дівчата у віночках водили хоровод навколо верби (вільця), прикрашеної різнокольоровими стрічками та запаленими свічками. В іншому місці Музею дівчата вели хоровод навколо вогнища. Це коло - образ

Сонця та Вічності. В такий спосіб дівчата освячували свої віночки, які потім спускали на воду, щоб дізнатися, в якому краї живе її суджений. Якщо хлопець котроїсь з них був поруч, то він виловлював віночок своєї дівчини. Багаття - це символ очищення і захисту від злих духів. Стрибаючи через нього, учасники свята прагнули в такий спосіб здобути щасливе життя. Не розводячи рук, через нього три рази стрибали присутні тут пари. Так вони хотіли забезпечити собі довічність сімейного щастя. Наприкінці дійства було спалення Марени - ритуальної ляльки-опудала. Таким обрядом ще в дохристиянські часи вшановували пам'ять предків, проводжаючи у вирій душі померлих. (Столиця. - №28)

МУСУЛЬМАНИ В УКРАЇНІ

Мусульманська країна допомагає мусульманам Криму. Завершуючи свій візит в Україну перебуванням в Криму, Президент Туреччини Ахмет Сезер пообіцяв і надалі надавати допомогу в облаштуванні репатріантів на півострові. Буде придбано для кримських татар 1000 помешкань. Виділя-

ються кошти також і на розвиток інфраструктури селищ компактного проживання кримських татар, будівництво мечетей. Біля 400 студентів із числа кримських татар нині навчаються у вузах Туреччини. Все це є виявом мусульманського братерства.

Коран 1888 р. видання поповнив Республіканський кримсько-татарський музей мистецтв Криму. Унікальний Коран було виявлено у відправлених з Росії речах одного громадянина, який виїздив за кордон на постійне проживання. Книга має культурну й історичну цінність, а тому не підлягає вивозу.

Мусульманські терористи можуть добратися і до України. Скинугий американцями Іракський Президент Саддам Хусейн в черговому своєму посланні пригрозив терактами країнам, військово-службовці яких будуть знаходитися на території Іраку. "Ми попереджуємо всіх іноземних громадян і тих, хто прийшов окупувати нашу країну: вони повинні звідси забратися до 17 липня".

ІУДЕЙСЬКИЙ СВІТ

Будівлю однієї із найстарших в Україні Полтавської великої хоральної синагоги повернуто місцевій іудейській громаді. В роки радянської влади в будинку розміщувалася обласна філармонія, яку тепер перемістили у Полтавський культурний центр. До речі, на початку ХХ ст. в Полтаві

було 8 синагог, два іудейських молитовних будинки, 20 хедерів (шкіл), а також єврейська лікарня і бібліотека.

Заступник виконавчого директора Всесвітнього Союзу Прогресивного іудаїзму (ВСПІ) рабин Джоель Осеран відвідав Київ. Даючи характеристику розвитку цього релігійного напрямку в світі, рабин зазначив, що нині ВСПІ працює на шести континентах у 40 країнах світу. Але лише в одному регіоні представники Прогресивного іудаїзму є більшістю - в США. Саме з громад США рух отримує найбільш значну матеріальну допомогу. Нині інтерес до Прогресивного іудаїзму особливо швидко зростає в країнах Європи, Австралії, Південної Америки та Південної Африки. Протягом останніх 13 років ВСПІ особливу увагу приділяв розвитку руху в країнах колишнього СРСР. І ця робота має свої позитивні результати - кількість громад Прогресивного іудаїзму в Росії, Україні й Білорусії перевищує сотню. Із них 40 - в Україні. Відбувається подальший ріст молодіжних організацій руху. Од-

нак ВСПІ не збирається заспокоюватися на досягнутому. В Україні, на думку Д.Осерана, є великий потенціал для розвитку Прогресивного іудаїзму. Тому тут планується створити крупний общинний центр, збільшити кількість персоналу і рабинів, які б поширювали ідеї Прогресивного іудаїзму. (В.Матвеев)

У рамках розвитку міжрелігійного діалогу у червні в общинному центрі Київської громади Прогресивного Іудаїзму "Надія" відбулась зустріч рабина Олександра Духовного з групою пасторів Німецької Євангелійно-Лютеранських громад та членів їх сімей з Німеччини. Члени групи ознайомились з общинним центром та разом з рабином Духовним вознесли до Бога молитву про мир. В ній йшлося про те, що Бог один і єдина молитва тих, що зібралися у общинному центрі зроблять їх ближче один до іншого для побудови кращого майбутнього, в якому пануватимуть мир, милосердя і справедливність. Рабин Духовний розповів гостям по історію та сучасний стан Руху Прогресивного Іудаїзму в Україні. Він зазначив, що цей рух прийшов до України в XIX ст. саме з Німеччини, наголосивши при цьому, що реформізм в іудаїзмі допоміг євреям бути іудеями та одночасно - громадянами країни помешкання. Після зустрічі гості разом з членами Київської громади взяли участь у службі Каббалат Шаббат. (В.Матвеев)

НОВІ РЕЛІГІЙНІ ТЕЧІЇ УКРАЇНИ

Громада Єдиної Віри Церкви Останнього Завіту запросила до

м. Києва свого Вчителя Віссаріона. Він перебував в м. Києві з 1 по 5 липня 2003 р. 2 липня в Українському національному інформаційному агентстві новин була проведена прес-конференція на тему: "Правда та вигадки про Віссаріона і Общину Віссаріона та шлях виходу з кризи, що склалася в світі". Протягом двох годин представники засобів масової інформації мали змогу задати свої запитання та отримати ґрунтовні відповіді. Особливо цікаві питання були задані представниками газет "Аргументи та факти"(Молдова) та "Сегодня".

3 липня 2003 р. в першій половині дня Віссаріон мав зустріч з вченими науково-дослідного інституту садівництва, які тепло зустріли Його та учнів і пригостили черешнями з дерева та іншими дарами дослідного господарства. 3 і 4 липня 2003 р. відбулися зустрічі Вчителя з послідовниками, а також з усіма бажаючими пізнати Живе

Слово Істини. Зустрічі проходили під девізом "Не існує запитань, на які не було б відповідей". Кожен бажаючий, хто прийшов на зустріч, мав можливість задати хвилюючі його питання, вирішення яких для нього були життєво необхідні. Присутні переживали неповторні хвилюючі моменти дотику душі до джерела Істини і Благодаті Божої. На зустрічах були присутні не лише кияни. Багато людей приїхало з різних міст України (Одеси, Харкова, Львова, Рівного, Луцька та інших), Білорусі (Мозиря, Могилева, Гомеля), Молдови (Кишиневу, Тираспіля та Сорок). В аеропорту і там де побував Вчитель Віссаріон-Христос, його зустрічали з хлібом-сіллю і квітами. (В:Сумовський)

Літній табір послідовників духовного центру "Айфаар" певний час діяв на плато Ай-Петрі в Криму. Біля 40 осіб під керівництвом свого духовного наставника, мешканця Ялти, здійснювали тут релігійні обряди, а не проходили школу підготовки до тероризму, як це твердив лідер кримських комуністів Л.Грач. Зброї і якогось озброєння в таборі "Айфаар" Служба безпеки України не виявила.

Табір було закрито, бо ж його господарча діяльність суперечила законодавству України і створювала загрозу екологічній безпеці відповідної території.

До українських буддистів приїздив лідер однієї з чотирьох шкіл буддуїзму - школи Карма-Каг'ю, що належить до Діамантового шляху - лама Оле Нідал. Головний офіс течії знаходиться в Ужгороді. Має вона в Україні 15 громад, які не є чисельними - 15-30 осіб. Зустрічаючись із журналістами в Львові, лама розповів, що він з дружиною Ханною, будучи великим скептиком, поїхав на Схід, в Тибет, де й познайомився зі старими ламами і почав "осягати буддистську мудрість". Він став першим західним учнем 16-го Г'ялва Кармапи - Головного Лами Школи Карма Каг'ю Тибетського Буддизму. Починаючи з 1972 р., він за дорученням своїх духовних вчителів засновує буддистські центри на Заході. Головною резиденцією його був Копенгаген, оскільки лама Оле датчанин за національністю. Лама Оле Нідал започаткував майже 400 буддистських центрів у всьому світі, більшість з яких роз-

ташована в Європі. Близько трьох годин в переповненому слухачами Палаці мистецтв Львова тривала лекція лами "Буддизм. Безстрашся та радість". Ним була також проведена медитація.

Запоріжжя в перших числах липня збило в себе послідовників Сіддхартху Гаутами - Будди із п'яти країн - Німеччини, Польщі, Росії, Угорщини та України. І це при тому, що в цьому місті лише 15 буддистів. Кворум буддистів, який проводив лама Оле Нідал, проходив в актовому залі Запорізького педуніверситету. Йшла мова про просвітницькі тури буддистів, створення Мекки для буддистів всього світу на півдні Німеччини. Конференція за кількістю учасників визнана наймасовішим досі зібранням буддистів на теренах СНД.

МИСТИКА

Явлення Божої Матері двом дівчинкам - Оленці і Вірочці - в Іршавському районі Закарпаття продовжується. Відбувається воно, як твердять діти, між селами Вільхівка і Нижнє Болотне біля гірського джерела. Явлення нібито супроводжується зціленням хворих і калік. Богородиця через дітей застерігає світ від близької небезпеки, закликає вірних своїми молитвами спокутувати гріхи. З'являється вона дівчинкам у чудовому гарному вбранні. Діти вже звикли

до систематичних бесід Богородиці з ними. Кількість паломників до місця з'явлення Діви Марії постійно зростає. Вони прибувають сюди не лише з різних регіонів України, а й із зарубіжжя.

Прибічники А.Кашпіровського влаштували в Сумах дебош із-за розірвання міським будинком культури ім. Фрунзе із ним договору на сеанси. Причиною цього послужила відсутність в екстрасенса відповідної ліцензії Міністерства охорони здоров'я України на проведення медичної практики із застосуванням психологічного впливу на масову аудиторію. Водночас прибічниками УПЦ Московського Патріархату - священиками і мирянами - було організовано пікет проти діяльності в Сумах А.Кашпіровського.

Львів, який прагне відзначитися своєю правовірністю, виявляється найбільш містичним містом. Тут знайшли притулок,

пропаговані львівськими газетами ворожка і ясновидиця Оляна ("віщує і пророкує долю"), цілитель, знахар та рятівник дідусь Віктор, ворожка і віщунка Світлана, провидиця Віра, турецький знахар Ілхам та ін.

РЕЛІГІЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

РЕЛІГІЯ І СВІТ

Комісія із питань світського характеру суспільства створена при Президенті Франції. Перше засідання комісії відбулося 3 липня. Його провів відомий у країні політик Бернар Стазі. Комісія створена внаслідок загострення у Франції дебатів з приводу впливу різних релігій, зокрема ісламу, на світський характер суспільного життя. Нині в країні активно обговорюється можливість прийняття закону, який би офіційно заборонив (чи дозволив) жінкам-мусульманкам носити хустку (хіджаб) в навчальних закладах і на роботі, фотографуватися в ній на документи.

Рішення уряду Іспанії включити католицизм в число предметів, із яких слід здавати іспит при вступі у ВУЗи, викликало численні протести громадських організацій країни. На думку їх лідерів, це фактично робить обов'язковим вивчення релігії в школі. Як відомо, після смерті диктатора Франко Іспанія стала світською державою, а вивчення релігії в школі нині є предметом за вибором. Тому нинішня ініціатива уряду, на думку опозиції, суперечить Конституції країни, яка проголошує свободу совісті. Свій протест проти планів уряду висловили й представники некатоліцьких релігійних течій.

Естонці проти обов'язкового вивчення в школах Закону Божого. Це засвідчили соціологічні дослідження: 14% - за, 71% - лише як факультатив, 11% - проти. Найбільше противників закон, який Міносвіти хоче зреалізувати вже у вересні ц.р., має серед чоловіків, осіб з вищою освітою, молоді. За цей закон зголосилися переважно жінки старшого віку, малозабезпечені громадяни. Більшість висловилося за впровадження в навчальний процес шкіл етики або релігієзнавства.

Узбекистан - світська країна. Це засвідчило соціологічне опитування, проведене в цій країні на замовлення німецького фонду Фр.Еберта. 20,5% з двох тисяч опитаних віднесли себе до мусульман, 28,5% вважають себе спочатку узбеками, а вже опісля послідовниками певної віри. 43,5% опитаних не дали якоїсь внятої відповіді на питання про їх релігійність. Толерантно і дружньо ставляться до послідовників інших конфесій в Узбекистані 78% осіб 16% своє ставлення до них назвали нормальними. Менше одного відсотка в країні атеїстів.

Казахстан у вересні наступного року скликає у себе форум лідерів світових і авторитетних релігій. Згоду на участь в ньому вже дали Ватикан, Всесвітня

ісламська ліга Російська Православна Церква, іудеї Ізраїлю та ін. Президент країни Нурсултан Назарбаєв вважає, що "Іслам і Православ'я - це ті релігії, на яких має базуватися і розвиватися церковно-релігійне духовне життя в Казахстані".

У В'єтнамі ось вже кілька років поспіль влада забороняє будівництво християнського храму. Муніципалітет м.Хошімін минулого року наказав розвалити майже добудований храм однієї із протестантських церков, пояснивши таку дію відсутністю дозволу на побудову. В цьому році на захист будівлі стали віруючі, частина яких безперервно молилися в той час, коли інша частина добудовувала стіни. Поліцейські не могли завадити мулярам, оскільки не мали дозволу зупиняти богослужіння. За в'єтнамських протестантів заступилися місцеві католики, які опублікували відкриті листи підтримки.

Батьки не мають часу займатися релігійним вихованням своїх дітей, хоч і визнають за собою відповідальність за їх духовне зростання. Двоє з трьох батьків дітей віком до 12 років один раз на місяць бувають з ними на релігійних зібраннях. Проте ініціативу у духовному навчанні дітей вони все ж віддають Церкві. То ж сім'я як домашня Церква в США зникає.

В Китаї знову арештовані християни. Із 12 затриманих осіб восьмеро отримали звинувачення

"в незаконній релігійній діяльності". Наразі не відомо, до якої конфесії відносяться затримані. Представники поліції стверджують, що християни займалися "сектантською діяльністю", поширюючи два рази на тиждень "забони серед сільських жителів". Арештовані християни намагалися зареєструвати свою громаду в установленому порядку. Для цього вони запрошували на свої зібрання представників поліції. Однак останні, після кількох відвідин молитовних зібрань, заарештували активістів громад.

П'ятий Світовий конгрес душпастирства циган відбувся у Будапешті. Від імені святийшого Отця Конгресу направив послання кардинал Анджело Содано, в якому зокрема сказано, що Понтифік прагне того, щоб "цигани в сучасному суспільстві знаходили щораз більше розуміння і солідарності".

В Росії зростає кількість вбивств і самовбивств. Так, з 1998 р. фіксується не менше 51 тисячі випадків суїциду щорічно. І це при тому, що Росія вважається країною християнською, а християнство розглядає самовбивство за тяжкий гріх і навіть поховання такого покійника на християнському кладовищі не дозволяє.

Негативну оцінку релігійна ситуація Росії і війна російської влади проти католицизму одержала в працях відомого французького богослова О.Клемана. Користу-

ючись звинуваченнями в прозелітизмі Російська Православна Церква прагне припинити поширення католицизму в країні. При цьому РПЦ боїться привабливості католицизму для багатьох представників інтелігенції. "Західний католицизм вважають більш інтелектуальним, - зауважує богослов - а тому багато хто гадає, що якщо йому дати можливість вільно поширюватись у Росії, то до нього навернеться чимало людей - особливо інтелектуалів". А Російська ПЦ не бажає цього, бо ж, як і російська політична система, гостро відчуває "ностальгію за давньою Руссю".

Грузія залишається толерантною країною, а її влада - миротворчим чинником різних конфесій. Так вважає директор стратегічного планування Євросоюзу Жан Луї Лоран. На думку цього чиновника, вся історія Грузії базується на толерантності. Адже відомо, що тут ніколи не було єврейських погромів. Характеризуючи окремі випадки прояву нетерпимості ("РП" писала про них), Лоран зазначив, що державні структури повинні рішуче вести боротьбу із цими "єдиничними явищами кримінального характеру".

Відсутність згадки про християнство в перамбулі проекту Конституції Європи мінішній Президент Європарламенту П.Кокс прокоментував так: "Ця обставина нічого не змінює і ніяк не відображається на становищі хри-

стіянства в європейських країнах, які значно відрізняються одна від одної більшою чи меншою прихильністю до християнської традиції чи секуляризму". В такій ситуації, продовжив Кокс, компроміс віднайти складно. Цим компромісом і є згадка в преамбулі про те, що Конституція опирається на "культурну, релігійну і гуманітарну спадщину Європи". "РП" вже писала про те, що чотири держави Європи (Італія, Іспанія, Португалія і Польща) вимагають внесення в Конституцію ЄС згадки про християнство. Свою стурбованість відсутністю такої згадки висловило керівництво Римо-Католицької Церкви та Руської православної Церкви. Їх опоненти заявляють, що особлива згадка про християнство образить мільйони представників інших релігій та невірних. Нині навіть у названих країнах число віруючих, які регулярно відвідують храми, сягає не більше 20%. В інших країнах ця цифра не піднімається вище 10%.

Міжрелігійна Рада Росії провела своє чергове засідання.

Його учасники висловилися за якнайскоріше прийняття поправок до Карного Кодексу країни, які спрямовані на підвищення правових гарантій захисту неповнолітніх від морального розтління, сексуальної експлуатації. Рада розглянула також проблеми підготовки до Другого міжрелігійного миротворчого форуму, який планується провести у безрезні наступного року в Москві.

Делегація релігійних діячів США, до якої увійшли представники християнських, мусульманських та іудейських громад, відвідала президента Ірану Мохаммада Хатамі у його резиденції в Тегерані. Хатамі звинуватив адміністрацію Буша у створенні "ще однієї стіни недовіри між Тегераном і Вашингтоном". Нинішні американські лідери, на думку Хатамі, ліквідували всі позитивні напрацювання попередньої адміністрації Б.Клінтона. "Терористичні дії ніколи не можуть бути священною справою. Однак і насильство під прикриттям боротьби проти тероризму не може бути священним обов'язком", - підкреслив Хатамі.

"Знищувати всі католицькі місії, вбивати священиків та місіонерів" - з таким закликм виступив в Уганді Джозеф Коні - лідер повстанського угруповання "Господня армія опору". Католицький світ шокований цим неприкритим закликм до насильства. Президент країни Й.Мусевені попередив всіх католицьких єпископів про можливість організації проти них актів насильства. У свій час Д.Коні був католицьким катехізатором. Сімнадцять років тому він створив власне віровчення, в якому елементи християнства поєднав із місцевими анімістичними віруваннями. Метою нового вчення є створення суспільства, яке буде жити за заповідями Господніми. Армія Коні воює не лише проти урядових військ. Опозиціонери знищили тисячі мирних жителів і

стали причиною міграції майже мільйона угандійців.

Парламент Португалії прийняв постанову про заснування

муніципалітету Фатіми - місця, де в 1917 р. відбулося чудесне явлення Діви Марії місцевим дітям. До першого явлення місцевість називалася Кова-да-Ірія. Потім місцевість була перейменована й, із-за значної кількості полонників, які відвідували святе місце, Фатіма нині є значно більшим містом, ніж муніципальне місто Оурем. У Фатімі нині проживає 10 тис. населення і щорічно місто приймає ще 20 тисяч.

Ініціатива Німецького уряду із відміни деяких святкових днів, пов'язаних із релігійними святами, зустріла різку критику Католицької Церкви. Найбільш високопоставлений представник Апостольської Столиці, голова Конференції католицьких єпископів в Німеччині кардинал Карл Леман вважає, що релігійні свята є настільки важливими, що ніхто не може відмінити їх за своїм розсудом, виходячи із економічної кон'юктури чи стану фінансів. Тому, на думку кардинала,

відміна свят містить "негативний вплив на моральний клімат у суспільстві". Цікаво, що у федеративній Німеччині кількість вихідних днів на рік варіюється від 9 до 15 (залежно від землі).

Історичний герб Архангельська, де зображено архангела Михаїла, який переміг диявола, мало не зазнав змін. Обласна рада депутатів постановила прибрати із давнього герба зображення диявола.

На думку губернатора А.Єфремова, "історична справедливість і розум перемогли: давній герб, що символізує перемогу добра над злом, залишився без змін".

КАТОЛИЦИЗМ

Ватикан 28 червня оприлюднив нову, підписану Папою Іваном Павлом II Апостольську Адгортацію "Ecclesia in Europa" (Церква в Європі). Цей документ є оглядом підсумків засідання асамблеї II Синоду єпископів Європи, що відбувся у жовтні 1999 р. В тексті документу звучить заклик до

к а т о л и к і в Європі жити за Євангельськими заповідями. Папа закликав вірних активізувати внутрішнє

життя, зберігати громади, подолати боязнь у розвитку екуменічного діалогу. В Адгортації даються основні напрямки розвитку Католицької Церкви в Європі. Наш час в Листі названо "часом втрат". Серед його виявів - "втрата християнської пам'яті та спадку", "практичний агностицизм та релігійна байдужість". Європейці "здаються людьми, які живуть без духовної підтримки, подібно тим спадкоємцям, які розтринькали спадок, отриманий від історії". "Багато є таких публічних середовищ, - відзначає Понтифік, - в яких легше зізнатися, що ти агностик, ніж віруючий; можна подумати, що невіра сама собою розуміється, а віра мусить мати суспільне обґрунтування, яке, проте, не є ані очевидним, ані гарантованим". "Втрату християнської пам'яті, - зауважує Папа, - супроводить своєрідний страх перед прийняттям майбутнього". Виявом цього екзистенційного неспокою зокрема є "драматичне зниження народжуваності, зменшення покликань до священства та богопосвяченого життя, складність, якщо взагалі не відмова, у вирішенні життєвого вибору у подружньому житті. Втрата надії має в своїй основі спробу без Бога і без Христа впоратися з антропологією". Проте Іван Павло II не лише діагностує ситуацію, а й визначає "знаки надії". Тут він згадує "здобуття Церквою свободи на Сході Європи разом з новими можливостями душпастирської праці, що там відкриваються; зосередження Церкви на своїй ду-

ховній місії та прийняття примату евангелізації із врахуванням суспільних та політичних відносин; зростання свідомості місії, властивої всім охрещеним, у різномірності та взаємодоповнюваності дарів і завдань; зростання присутності жінок у структурах і середовищах християнської спільноти". Іван Павло II наголошує, що "Церква може запропонувати Європі найцінніше добро, якого ніхто інший не дасть: віру в Ісуса Христа - джерело надії, яка не підводить... Проголошення Ісуса Христа має також увійти в сучасну європейську культуру. Евангелізація культури має показати, що також і нині в цій Європі можна жити повнотою Євангелія як дороги що надає сенсу існуванню". І тут Папа наголошує на ролі саме католицької Церкви, яка є "взірцем суттєвої єдності різномірних виявів культури, усвідомлення належності до універсальної спільноти, яка закорінена в місцевій спільноті, але не обмежується нею, переваги того, що єднає, над тим, що різнить". (Парафіяльна газета. - № 27)

Ватикан висловив бажання виступити міжнародним посередником у реалізації плану "Дорожня карта" - поетапного урегулювання палестино-ізраїльського конфлікту, розробленого ООН, США, Росією та Євросоюзом. Апостольська Столиця просить надати їй можливість "дружньої присутності" у Близькосхідному регіоні. Ця присутність, на думку речників Ватикану, допоможе сторонам подивитися одна

одній в обличчя, домовитися та сісти за стіл переговорів.

Іван Павло II закликав до прощення помилок минулого та

подальшого мирного співжиття католиків, православних і мусульман, перебуваючи з візитом в Боснії та Герцоговині. Біля 45 тисяч паломників зібралися у недільний день під відкритим небом біля монастиря Св.Трійці в передмісті Баня Лука. Папа зарахував тут до списку блаженних Івана Мерца - католицького діяча, боснійця-хорвата, який жив у 1896-1928 роках. Візит Понтифіка був підтриманим місцевими католиками, однак не знайшов відповідного відгуку серед ієрархії Сербської православної Церкви, яка перебуває під впливом Московської Патріархії.

Web-сайт Святого Престолу в Інтернеті залишається недоступним для хакерів. У Ватикані вважають, що це відбувається не без підтримки вищих сил. Щомісяця сайт атакують не менше 10 тис. вірусів, щодоби відбувається не менше 330 спроб професійних хакерів зламати систему захисту

сторінки. Їх спроби марні, адже небесними покровителями електронної сторінки Ватикану є архангели Михайло, Гавриїл (також покровитель ватиканського радіо) і Рафаїл. Аж три небесних покровителі для web-сторінки свідчить про увагу, яку приділяє Святий Престол Інтернету.

Ім'я Терези Калькутської може стати товарним знаком. При-

наймні із таким наміром виступили черниці заснованої святою Ордену "Посланці милосердя". До такого неординарного кроку черниць наштовхнуло надмірне використання імені Терези у рекламних кампаніях. "За свого життя Мати Тереза не хотіла, щоб її ім'я використовувалося організаціями чи фізичними особами без її дозволу. Нині заявка на реєстрацію імені Терези, а також ім'я ордену і його логотип передані в патентну палату Індії. Якщо заявку задовольнять, то дозвіл на використання імені святої видаватимуть лише члени заснованого нею Ордену.

Після візиту в 1998 р. на Кубу Івана Павла II становище віруючих в цій країні ще більше ускладнилося. Так вважає представник като-

лицького фонду "Допомога Церкві в біді" ("Kirche in Not/Ostpresterhilfe") М.Пагга. Справа в тому, що після візиту багато хто на Заході став вважати, що становище із релігійною свободою на Кубі покращилося. Однак насправді ситуація залишається не менш складною, а матеріальна допомога віруючим із-за кордону, завдяки якій лише й можливе нині існування церковних інституцій, зменшилася. "Kirche in Not" - одна із небагатьох організацій, яка продовжує фінансувати діяльність католицької кубинської Церкви, до якої відносять себе понад 40% жителів країни. За останні два роки фонд перерахував на Кубу 750 тис. євро.

Єзуїти-католики визначаються у тому, кого називати Церквою. В часописі "Чівільта Каттоліка" говориться, що для того, щоб окрема спільнота стала у повноті Церквою, у ній, як властивий елемент, повинна бути присутня найвища церковна влада, тобто єпископська колегія, евхаристія, бо ж не лише Церква її творить, а й "Євхаристія творить Церкву". Відтак деякі протестантські спільноти (зокрема, євангелічні), а особливо ті, в яких не обов'язково є присутність пастора при освяченні Пресвятих Дарів, не можуть називатися Церквами, а "еклезіологічними спільнотами".

Екуменічна молитва в пам'ять про жертви сталінських репресій відбулася в католицькому соборі Успіння Пресвятої Діви Марії

м. Санкт Петербурга. В цій молитві взяли участь віруючі із Росії, Латвії, Литви, Естонії і навіть США.

Із зброєю в руках черниці католицьких монастирів Колумбії захищаються від грабіжників.

Останні все частіше почали нападати на жіночі монастирі, забираючи там цінні ікони, гроші, ювелірні вироби. Першими опір злочинам виявили черниці обителі "Ель Топо", що біля Боготи. Настоятельниця монастиря за день до того позиченим у поліцейського пістолетом одного грабіжника вбила, другого - ранила. Тепер монахи мають вже свою зброю. "Бачить Бог, що стріляти в людей - тяжкий гріх, - говорить п'ятидесятилітня настоятельниця Аделія Хіменес, - але надіюся, що Бог вибачить мене. А грабіжники хай знають, що тепер я буду стріляти в нелюдей, що нападають на Божу обитель, без попередження".

Католицька місія та віруючі із душанбинського приходу св. Йосипа відкрили в столиці Таджикистану Центр роздачі безкоштовних обідів. Відвідувати центр зможуть як діти католиків, так і діти мусульман. Апостольський нунцій у Центральній Азії Йозеф Весоловський

зазначив, що "їдальня, звичайно ж, не зможе задовольнити потреби всього регіону, однак вона є тим посильним внеском, який Церква може запропонувати місцевим жителям". На перших порах їдальня працюватиме три рази на тиждень. В подальшому планується перевести її на щоденний режим роботи. Католицька місія заснована в Таджикистані у 1997 р. і окормляє нині 245 віруючих.

В Іспанії розпочався процес канонізації геніального іспанського зодчого Антоніо Гауді.

На першому етапі з'ясується можливість віднесення "кандидата" до лику блаженних (беатифікації).

Найбільш відомий твір архітектора - собор Святого Сімейства в Барселоні, який є пам'яткою світового зодчества. Цікаво, що в молоді роки архітектор був завзятим антиклерикалом. Однак у зрілому віці він став переконаним католиком і в останні роки життя вів аскетичний спосіб життя. Загинув Гауді біля свого творіння - собору Святого Сімейства - у 1926 р., потрапивши під колеса трамваю. З 2000 року велася підготовча робота з канонізації Гауді, яка у липні 2003 р. вступила в завершальну стадію.

Помер глава Халдо-Католицької Церкви патріарх Вавілонський Рафаїл І Бідавід.

Перед смертю один із найавторитетніших християнських церковних лідерів Іраку кілька місяців важко хворів і лікувався у Ли-

вані. Майбутній патріарх народився у 1922 р. в м. Мосрул (північ Іраку) в сім'ї ассирійців - халдо-католиків. Закінчив католицьку семінарію, вивчав філософію та богослов'я в Римі, де й був рукопокладений у священницький сан (1944 р.). В 1957 р. Рафаїл був призначений єпископом м.Амадея і став самим молодим католицьким єпископом в світі (35 років). Після смерті патріарха Вавілонського Мар Пулуса II Чехо Рафаїл 5 травня 1989 р. був обраний главою халдо-католиків. До халдо-католицької Церкви, що виникла в результаті унії з Римом частини несторіан, належить понад мільйон віруючих по всьому світі. Із них половина проживає в Іраці, 170 тис. - в США, 20 тис. - в Канаді, 15 тис. - в Австралії і Новій Зеландії, 60 тис. - в Європі і 4 тис. - в Грузії. Маленькі громади халдо-католиків існують в Росії та ін. республіках СНД.

Громада Білоруської греко-католицької Церкви почала діяти у Бельгії в фламандському місті Антверпені. На першому богослужінні тут було півсотні віруючих.

Присутній був Апостольський візитатор для білорусів діаспори Олдр Надсон. Греко-католицька Церква взяла на себе місію поєднати всіх білорусів, які з тих чи інших причин опинилися за межами Батьківщини.

ПРОТЕСТАНТИЗМ

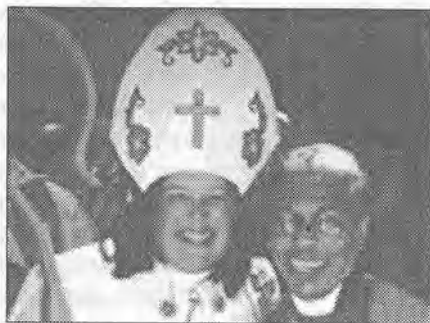
Обласні конгреси Свідків Єгови відбулися в кількох регіонах Росії відповідно до графіку, визначеного Бруклінським центром цієї Церкви. В Москві учасників обласного конгресу міг вмістити лише спортивний комплекс "Лужники". Тут зібралося понад 20 тис. делегатів. Головна увага на конгресах була приділена необхідності проповіді віровчення Церкви і залучення до неї нових членів. Делегатам було роздано "Всесвітній звіт Свідків Єгови за 2002 службовий рік", підготовлений Бруклінським центром. У Звіті містяться дані про результати місіонерської діяльності Церкви у 234 країнах світу. Згідно нових даних, у 2002 р. кількість прихильників віровчення збільшилося на 2,8% і становило 6, 304645 млн. осіб. Із новонавернених прийняли водне хрещення 265 тис. осіб. В РФ кількість вірних Церкви збільшилася на 6% (10 тис. осіб). Загалом Церква нараховує тут 1206 зборів (131 тис. осіб). В Україні ріст становив 4% і загальна кількість зборів сягає нині 1279 (125 тис. осіб). В Білорусії кількісний ріст за минулий рік становив 8%, їх загальна кількість зборів сягає 35 (3381 осіб).

Злочинців, які підпалили богослужбовий будинок баптистів у Балашисі (Росія), правоохоронні органи мають знайти. Якщо й надалі вони будуть виявляти свою бездіяльність, як це було до цього, то прийдеться вирішувати питання на федеральному чи європейському рівнях. Так заявив Голова Російського Союзу євангельських християн-баптистів Юрій Сипко. Пресвітер церкви "Ковчег" Денис Левшин сказав, що, незважаючи на заяви потерпілої сторони, працівники правоохоронних органів слідства не проводять.

Англійська Церква висвятила у сан вікарія Шаннон Ледбеттер - 39-річну актрису, яка вперше з'явилася у фільмі "Завтра не вмере ніхто" у 1997 році і свого часу зіграла роль дівчини-агента 007 Дж.Бонда. Шаннон носить нині аскетичний одяг священника.

Адвентисти сьомого дня Росії оприлюднили основи соціального вчення своєї Церкви. Про них йшла мова на спеціальній конференції, яка відбулася в Заокську. Відкрив її відомий в Україні пастор Віктор Крушеницький. Заокськ - духовна столиця адвентизму. Саме тут працює їх богословська академія. В ній, крім богословського факультету, діють ще й музикальне і сільськогосподарське відділення. Студенти проходять практику на спеціальній фермі, яка забезпечує викладачів і студентів здоровою вегетаріанською їжею.

За рукопокладення жінок у єпископський сан проголосувало

ло 118 із 142 членів Генерального Синоду Шотландської єпископальної Церкви (ШЄЦ). Рішення шотландських англікан, де третину кліру становлять жінки, дає підставу прихильникам жіночого єпископства надіятися, що подібне рішення ближчим часом буде прийнято й у Церкві Англії. Принаймні в цьому переконана голова англійської групи "жінки у Церкві" К.Різ. Нині жінки-єпископи є в англійських громадах США, Канади і Нової Зеландії. Церква Ірландії теж підтримала ідею жіночого єпископства, однак й досі ще не має жодної єпископеси. У Церкві в Англії це питання поки що вивчає т.зв. Рочестерська комісія, яка має подати свої висновки не пізніше 2005 р. ШЄЦ, до якої нині зачисляють себе понад 40% віруючих шотландців, бере активну участь у процесі об'єднання із шотландськими пресвітеріанами, методистами і об'єднаними реформатами.

Білоруські п'ятидесятники вимагають вилучення навчального посібника для 11 класу "Лю-

дина у світі культури". Приводом для вимоги послужило прилучення авторами книги п'ятидесятників до деструктивних сект. В заяві Союзу християн віри Євангельської сказано, що підручник, який вийшов тиражем 147 тис. примірників, формує серед громадськості країни негативний образ віруючого-протестанта. Поруч із тим негативом, який йде на адресу протестантизму в білоруських ЗМІ, це призводить до осквернення православними молитовних будинків протестантських течій, появи погроз на адресу віруючих-протестантів, ображення в школах їх дітей. То ж підручник за редакцією Ю.Харіна задресований на розпалювання міжконфесійної ворожнечі, а відтак його слід вилучити. Відповідаючи СХВЕ, Міносвіти Білорусі заявило, що підручник вилучати не буде, а внесе в нього зміни лише при повторному виданні.

Лютерани Латвії бойкотують телепередачу "Заборонені ігри", яка пропонує суспільству споглядати моральних збоченців, що пропонують обмінюватися своїми партнерами. Телешоу, на думку глави Євангелістсько-Лютеранської Церкви Латвії архієпископа Яніса Ванагса, "містить елементи вуайєризму: наприклад, підглядання за тим, що роблять інші у своїй спальні або ванні. В цьому організатори шоу переступили будь-які межі розуму й етики".

Право матері виховувати свою дитину у відповідності із своїми релігійними переконаннями підтвердив Хорошевський муніципальний суд Москви. Справа в тому, що міська районна комісія у справах неповнолітніх винесла Ользі Г. попередження у зв'язку з тим, що вона бере свою шестирічну доньку на богослужіння "секти євангельських християн" і заставляє дитину читати молитви. Комісія застерегла також, що у випадку повторного попередження Ольга буде позбавлена материнських прав і проти неї буде порушено кримінальну справу "за жорстоке ставлення до дитини і порушення її прав". Як з'ясувалося на суді, заяву в комісію написала бабуся дівчинки, яка, будучи православною, в такий спосіб намагалася "врятувати внучку від секти". На думку адвоката потерпілої В.Ряховського, комісія, виносячи попередження, керувалася не законними актами та здоровим глуздом, а "сектофобією", яка стала в Росії "національною хворобою".

Протестанти Великобританії провели у червні тиждень молитви за Північну Корею. Почалося служіння у Вестмінстерській каплиці 28 червня, а в наступні дні воно вже відбувалося у всіх містах країни. Цим Тижнем прагнуть звернути увагу на ті переслідування, яких зазнають протестанти в КНДР. Метою Тижня є також організація благодійної допомоги своїм братам в Північній Кореї.

ПРАВОСЛАВ'Я

Об'єднувальний Архиєрейський Собор Істинно-Православної Церкви (ІПЦ) відбувся в Москві. В ньому взяли участь 11 архиєреїв із п'яти різних гілок ІПЦ. Собор відбувся з ініціативи митрополита Московського Рафаїла (Прокоп'єва) - директора клініки св.Івана і голови Священного Синоду Російської Соборної Істинно-Православної Церкви (РСІПЦ). З головною доповіддю виступив митрополит Рафаїл, який виклав віровчення ІПЦ і її соціальну доктрину. Щодо питань літургійного життя Церкви, то він закликав зробити "більш детальним" читання Священного Писання, а також захочувати народні співи на богослужінні. Митрополит закликав також очистити від "історичної недостовірності" життя святих. Основою майбутнього об'єднання ІПЦ голова РСІПЦ назвав повагу і визнання "багатоманітності літургійних обрядів і навіть богословських пошуків" Церков-членів. Говорячи про діалог з іншими Церквами (в т.ч. й неправославними), митрополит закликав поставити в центр цього діалогу "вчення про Вечерю Господню". Особливу увагу доповідач звернув на готовності до діалогу із Руською та старообрядською православними Церквами. Що стосується соціальних проблема з позиції ІПЦ, то митрополит закликав кожного православного віруючого брати на виховання покинутих дітей, церковні

громади організовувати за прикладом трудових комун, а місіонерську діяльність вести за взірцем Свідків Єгови - "від помешкання до помешкання". Основним принципом відносин ІПЦ із державною владою глава ІПЦ визначив так: "Свобода Церкви - основа її відносин із будь-яким суспільством". На завершення митрополит піддав критиці священноначаліє РПЦ за нав'язування громадській думці поняття "канонічна територія". На його думку, в своїх крайніх формах це поняття претендує на те, щоб позбавляти людину Богом даної свободи релігійного вибору. З доповіддю про нагальні проблеми Церкви в житті об'єднаної ІПЦ виступив керуючий справами Церкви архиєпископ Татарстанський і Марійський Олександр (Миронов). Він навів два цікавих аргументи на користь об'єднання різних напрямків ІПЦ: необхідність налагоджувати взаємодію з органами державної влади і налагодження контактів із помісними православними Церквами. Ієрарх зазначив також, що об'єднання має й певні небезпеки, що заховані у проблемі перерозподілу влади та внутрішньому конфлікті між лібералами і консерваторами, що репрезентують різні Церкви, які ввійшли в нове об'єднання. Архиєпископ закликав "очистити свої ряди від тих, хто бравує своїми недоліками". Він змушений був визнати, що у "більшості священнослужителів представлених Церков благословення або взагалі немає,

або ж воно у зародковому стані". Найбільшою проблемою центрального церковного управління доповідач вважає проблеми церковної власності, на яку претендує ІПЦ (на ту церковну власність, що була набута Церквою до 1917 р.), і створення духовного навчального закладу "для вирощування своїх кадрів". Митрополит П'ятигорський і Північнокавказький Кіріак (Тімірціді) присвятив свою доповідь викладу богословського церковно-історичного підґрунтя церковної соборності і запропонував цілу програму ліберальних церковних реформ: "Коли ми говоримо, що ми лише одні істинні, а інші - єретики, то ми сильно цим грішимо. Дух дихає, де хоче. Тому ми не повинні із зневагою ставитися до західних християн. Проповіді кліриків повинні бути позбавлені аскетичної однобокості. Служити і читати Святе Письмо слід живою мовою". Після дискусії учасники Собору затвердили "Основні принципи" об'єднання гілок ІПЦ в єдину Церкву і створили органи нового вищого управління. Митрополит Рафаїл був обраний місцеземлювачем патріаршого престолу, архієпископ Олександр (Міронов) - керуючим справами ІПЦ, а митрополити Єпіфаній (Камінський), Кіріак (Тімірціді) і Віталій (Кужеватов) - постійними членами Священного Синоду. Митрополит Рафаїл заявив про те, що указ патріарха Тихона, Священного Синоду і Вищої Церковної Ради № 362 від 20 листопада 1920 р. про самоуправління єпархій при-

пинає свою дію, оскільки в "Російській Церкві знову з'явилася центральна церковна влада". Всі учасники Собору підписали архієрейську та ієрейську клятви. На завершення було узгоджено дату скликання Помісного Собору ІПЦ, який має затвердити всі рішення Архієрейського Собору. Орієнтовна дата майбутнього Помісного Собору - лютий 2004 р.

Російська Православна Церква невдоволена Президентом Татарстану М.Шаймієвим.

Приводом для нового невдоволення послужила заява глави Автономії, що візит в його країну Папи Римського є бажаним, але цьому заважають "певні сили". В останніх РПЦ впізнала себе і почала дорікати М.Шаймієва за утиски православних в Татарстані, бо хоч вони тут і становлять половину населення, але засунуті на роль "релігії другого сорту" і мають лише 300 храмів, в той час як у мусульман є біля тисячі мечетей. Мусульмани мають в Казані Російський Ісламський Університет, у православних - його немає, хоч колись в місті функціонувала знаменита Духовна Академія. Православні дорікають Шамієва за любов до католицизму, який постає для нього в ролі одного із засобів реалізації сепаратистських намірів.

Звинувачення на адресу Московської патріархії і особисто Олексія II висунула Абхазька єпархія Грузинської ПЦ. Митрополит Сухумський і Абхазький Дани-

ло (Датуашвілі) вважає, що Московська патріархія "порушила Закон Божий", оскільки підтримує в Абхазії осіб, які "не підкоряються Закону Божому і за власною волею міняють церковні правила". Свої претензії митрополит у письмовому вигляді передав голові Відділу зовнішніх церковних зв'язків митрополиту Смоленському і Калінінградському Кирилу (Гундяєву). Митрополит Данило протестує проти нагородження Руською ПЦ церковним орденом відлученого від Грузинської ПЦ священника Віссаріона (Пілія). Останній проголосив себе главою Абхазької єпархії і отримав підтримку Московського патріархату без врахування думки Грузинської Церкви.

Молитва за мир тепер щонеділі відбуватиметься у всіх храмах Північної Осетії. Про це заявив єпископ Ставропольський і Владикавказький Феофан. В подальшому владика планує налагодити партнерський діалог з іншими конфесіями на Північному Кавказі, провести кілька Круглих столів "для спільного протистояння подальшому поширенню сектанства на Кавказі".

Навчально-методичні збори священиків, які відповідають за взаємодію єпархіальних управлінь із Збройними Силами Росії, проведено наприкінці червня у Рязанському військовому інституті. Клірики вивчали структуру польового храму та часовні, особливості здійснення таїнств за польових

умов, способи посадки на бронетехніку різних типів. Крім того, були обговорені проблеми богослужбової діяльності у військових частинах, особливості духовного окормлення тих військових колективів, де є представники інших віросповідань. Предметом обговорення учасників зборів є також вивчення можливостей проведення паломництва із військовими, штудіювання духовної літератури тощо.

Православні в Росії мають свій "День заохань". Це свято відзначається 8 липня і покровителями подружньої

любви і вірності виступають муромські чудотворці князь Петро та княгиня Февронія, що жили на зламі XII-XIII століть. Історія їх кохання описана у "Повісті про Петра і Февронію". В 1203 р. князь Петро зайняв Муромський престол. Однак щастя не мав - він захворів проказою. У сні князю відкрилося, що вилікувати його може лише дочка пасічника благочестива діва Февронія. Князь віднайшов дівчину і одружився з нею після повного зцілення. Подружжя пронесло свою любов через всі випробування долі і завжди виділялося своїм благочестям і милосердністю. Померли Петро і Февронія в один день і годину - 8 липня. 1228 р., прийнявши перед смертю чернечі постриги з іменами Давид і Єфросинія. Їх поховали в одній труні. В XVI ст. обох Російська право-

славна Церква віднесла їх до сонму святих. Православне свято за-коханих відзначається не так романтично, як у католиків день св.Валентина. Замість подарунків у формі сердечок чи романтичних вечорів православні моляться за велике кохання і сімейну злагоду.

Чобек - так буде називатися храм Російської Православної Церкви, який будується в Пхеньяні - столиці Півн. Кореї. На днях тут було закладено камінь Церкви Святої Трійці. За власним проектом храм будують корейські зодчі. Служить в ньому будуть чотири священики з КНДР, які нині проходять підготовку в духовній семінарії РПЦ.

МУСУЛЬМАНСЬКИЙ СВІТ

Все нові і нові теракти коять в столиці Росії жінки-чеченки. Лише за останні два місяці смертниці забрали життя десь 120 осіб. Берегині, які стають на стежку джихаду, розглядаються у них дома як мучениці. В чеченській ситуації це переважно "чорні вдови", які, маючи загиблих чоловіків, перейнялися ідеями крайньої фунда-

менталістської течії ісламу ваххабізму. Ваххабізм обіцяє смертницям рай після смерті, за умови, якщо вони загинули у боротьбі з "невірними". Чому на здійснення теракту йдуть переважно жінки? А це тому, що вони викликають менше підозри, не повинні приймати релігійні рішення для здійснення терористичних дій, що за певних обставин дозволяє іслам. Нині підготовлено для здійснення терактів в Росії біля 40 жінок-смертниць.

Збірник фетв із питань економіки і банківської справи отримують мусульмани Росії. Збірник є перекладом книги "Постанови і рекомендації Ради Ісламської Академії правознавства" і містить 117 рішень і фетв, що стосуються питань сучасного життя, богослужінь, сімейно-правових відносин, економічної і фінансової практики, медичинської практики. В них висвітлюються ісламські принципи укладення комерційних угод, регулювання боргових зобов'язань тощо. Рішення про видрук збірника російською мовою прийняли керівники Духовних управлінь мусульман Росії, які провели для обговорення цього питання спеціальний семінар "Ісламські фінансові відносини і перспективи їх здійснення в російських мусульманських спільнотах". Відповідно до рішень семінару, в Росії нині проводиться робота із підготовки навчальної і наукової літератури із економічних питань в ісламському світі.

В Італії почався процес очищення 215 мечетей від тих, хто пропагує насилля і вербує "Воїнів джихаду". Таку заяву зробив міністр внутрішніх справ країни Джузеппе Пізану після того, як 6 червня 32-річний імам головної мечеті італійської столиці Абдель-Самі Ібрагім Мусса - вихідець із Єгипту - під час п'ятничної проповіді закликав віруючих мусульман зібратися із силами, щоб "забезпечити перемогу нації ісламу у всьому світі". Ісламський культурний центр Риму зреагував на заяву Пізану і зняв з посади імама борця за "знищення ворогів ісламу". МЗС країни розглядає питання формування "італійського ісламу", який би був здатний вести конструктивний діалог з різними інституціями італійського суспільства.

Поліцейський в тюрбані. Такі скоро з'являться в Лондоні. Замість традиційних поліцейських шоломів поліцаї-мусульмани будуть тепер носити національні головні убори. Це - задоволена відповідь начальника лондонської поліції на вимогу Асоціації поліцейських-мусульман. Цей захід дасть можливість залучити до поліцейської роботи більше мусульман. Нині серед 28-тисячного континенту лондонської поліції лише 2% становлять послідовники ісламу. Раніше в Лондоні національні тюрбани носили лише поліцейські-сінghi.

Провідники багатьох міжнародних екстремістських організацій мусульман із 50 ісламсь-

ких країн провели в боснійському селі недалеко від Сараєво свою конференцію. Конференція завершилася проголошенням "священної війни" проти "європейської раси". За інформацією спецслужб європейських країн, під Сараєвом були педставники "Аль-Каїди", "Ісламського джихаду", "Хамасу", "Братів мусульман", "Хезболлаху", "Активної ісламської молоді". Нині в горах Македонії, за цією ж інформацією, облаштувалися численні загони моджахедів-бойовиків, які брали участь у воєнних діях в Афганістані, Чечні та Боснії. Діє в цій країні й офіційний осередок "Аль-Каїди".

Руйнування мечетей в Іраці, Пакистані та Ізраїлі. В іракському місті Фалуджа потужній вибух зруйнував будівлю серед ночі. Твердять, що це трапилося після пролітання над нею гелікоптера. Фалуджа - центр протистояння між американськими військами і місцевим населенням. В Кандагарі мечеть зірвали нібито мусульмани-ортодокси із сунітів, які в такий спосіб хотіли помститися тому духовенству, що підтримує проамериканський уряд Хаміта Карзая. Ізраїльтяни, згідно рішення суду, демонтували в Назареті основи мусульманської культової споруди, яка будувалася неподалік від християнської святині - храму Благовіщення, хоч в 1999 р. вони самі дали дозвіл мусульманам на будівництво мечеті на місці поховання Шебада ад-Діна - відомого ісламського діяча. Відомо, що проти будівництва цієї мечеті виступив

Ватикан, багато інших християнських церков і місій, бо ж мечеть мала височіти над баштою церкви, яка нагадує народження Пресвятої Діви Марії.

Іран закликав своїх громадян утриматися від паломництва до святих місць шіїтів в Іраці. Ця вимушена заборона була прийнята після того, як кілька груп пілігримів підірвалися на мінних полях Іраку при нелегальному переході кордону. Міністр зовнішніх справ Ірану А.Ахмаді зазначив, що влада Ісламської Республіки "не може дозволити своїм громадянам здійснювати паломництво, оскільки в Іраці досі немає уряду, який міг би гарантувати їх безпеку". До війни Ірак відвідували десятки тисяч іранських паломників.

За видрук в газетах "богохульних матеріалів" в Пакистані жорстоко карають. Смертю слід було покарати редактора газети "Фронтієр пост" Мунавара Мохсіну за видрук в ній матеріалу ізраїльтянина Бен Дзека із висловлюваннями проти пророка Мухаммеда, але суд обмежився лише довічним ув'язненням її. Випуск газети призупинено, її головний редактор Махмуд Аفرіді знаходиться під арештом. Це є реакцією властей на масові демонстрації протесту, які провели правовірні в Пешаварі.

Конференція з питань жіночого обрізання відбулася в Каїрі, зібравши представників із 28 країн Африки й арабського світу. Прий-

нято декларацію, яка закликає припинити цю практику, оголосити жіноче обрізання кримінально-карним злочином. Каїрська конференція, враховуючи поширеність цього явища, вважає, що уряди повинні разом з інститутами цивільного суспільства домагатися змін у ставленні до жінок.

За книгу "Жінка в ісламі" її автор - імам Фуенхіролі Мустафа може отримати 3 роки в'язниці або ж 10,8 тис. євро штрафу. Найменше такого покарання вимагає прокурор м.Малага (Іспанія). Звинувачення висунуті за порушення одразу кількох законів - за розпалювання ненависті і насильства за статевою ознакою, заклики до дискримінації тощо. В книзі імам стверджує, що до жінки не можна ставитися так, як до чоловіка, а тому чоловік має право, при потребі, застосовувати силу. При цьому лише не слід бити по найбільш чутливим місцям тіла (обличчя, живіт, груди) і не використовувати для цього надто важку палку. Удари мають бути "сильними і жорстокими, оскільки їх метою є не приниження і тортування жінки, а психологічна дія з метою виховання". Жіночі організації Іспанії обурені тим фактом, що справа йде не про приватну думку жононенависника, а про рекомендації духовного лідера чисельної громади.

Уряд Північно-Західної провінції Пакистану вирішив, дотримуючись принципів ісламської моралі, заборонити тренерам-чо-

ловікам готувати жінок до спортивних змагань, а чоловікам-журналістам висвітлювати спортивні події з участю жінок. В провінції вводяться закони шаріату. Закриваються бари, які працювали для іноземців і немусульман. Дотримуючись хіджабу, замазуються жіночі обличчя на рекламах. Новий уряд провінції складається з представників релігійних партій, переважно блоку "Форум єдиних дій".

БУДДИЗМ

Один із найкрупніших майстрів Тибетського буддизму Лопен Цечу Рінпоче помер на 85-му році життя. Рінпоче був визнаним патріархом буддизму Діамантового Шляху. Він народився у 1918 р. в Бутані в родині, близькій до королівської сім'ї. Багато років він провів, медитуючи у гірських печерах, а з 1960 р. очолював один із буддистських монастирів в Катманду (Непал). За ініціативою Рінпоче було організовано десятки центрів буддизму в Європі і Південно-Східній Азії. Під його керівництвом була збудована Ступа Просвітлення в Елісті (Калмикія). Серед перших учнів Рінпоче -

нинішній лідер буддизму Діамантового Шляху лама Оле Нідал. В цьому році Рінпоче планував провести інавгурацію найбільшої буддистської споруди в Європі - 33-х метрової Ступи, що побудована неподалік від м.Малага (Іспанія).

Далай-Лама XIV підтримав трансконтинентальний марафон "Ні - важким наркотикам!", який стартував у червні в столиці Киргизстану Бішкеку. Лідер тибетських буддистів прийняв у себе в місті Дхарамсалі киргизського лікаря Ж.Назарлієва, який ініціював марафон, і висловив йому свою глибоку шану й духовну підтримку. Далай-Лама XIV підписав спеціальне звернення до народів з приводу порятунку людства від наркотичного зла.

ІУДАЇЗМ

На дверях офісів єврейських бізнесменів в Мінську все

частіше можна побачити мезузи (невеличкі футляри із священними іудейськими текстами). Згідно єврейського віровчення, мезузи (встановлюються на верхній третині дверей) є символом "Оберегу й процвітання на всі часи". Тексти із священними текстами надходять до Білорусії з Ізраїлю.

Керівництво Всесвітньої Єврейської Ради (ВЄР)

від католицьких єпископів вибачень за те, що їхні попередники не зробили всього можливого для зупинення Холокосту. Президент

ВЄР Ізраель Сінгер обговорив цю ідею із Папою Римським. Іван Павло II схвалив ідею. В минулому році, як відомо, Папа вже вибачався за гріхи, здійснені католиками у минулому, в т.ч. й за історичний антисемітизм. Єпископські конференції Німеччини і Франції вже опублікували вибачення за те, що католики в цих країнах не виступили проти нацизму і знищення євреїв. Однак глава ВЄР вважає, що цього не достатньо: "Всі католицькі єпископські конференції повинні виступити із засудження антисемітизму". У своїй наступній поїздці в Угорщину Сінгер має намір вимагати від католицької конференції єпископів засудити знищення 600 тис. євреїв із 800 тис., що на той час проживали в країні.

Голова Всесвітнього єврейського конгресу (ВЄК) Ізраель Сінгер провів у червні-липні важливі зустрічі із Папою Римським, Константинопольським патріархом та президентом Казахстану Н.Назарбаєвим. В ході зустрічей обговорювалися причини виникнення непорозуміння між представниками різних релігій. Ці зустрічі, за-

явив І.Сінгер, дозволили йому зрозуміти, що необхідно не лише обговорювати й аналізувати причини міжконфесійних конфліктів, але й здійснювати певні заходи, які б збільшували довіру і взаємопорозуміння між людьми різних віросповідань. Це питання і стало основним у ході зустрічі Сінгера із Назарбаєвим. Як відомо, казахський президент запропонував провести у вересні 2003 р. в Астані форум лідерів світових і впливових релігій світу. ВЄК, як запевнив Сінгер, візьме участь у форумі і "буде намагатися забезпечити участь у ньому євреїв на рівні із християнами і мусульманами".

Новообраний головний рабин Ізраїлю Йона Мецгер свій перший офіційний візит здійснив в Казахстан. Мецгер зустрівся з Верховним муфтієм країни, представниками єврейської громади і керівництвом Євро-Азіатського єврейського конгресу. Свій вибір першої країни для візиту рабин пояснив так: "Тим самим я віддаю данину поваги президенту Назарбаєву, який очолив всесвітній міжконфесійний діалог".

Кількість месіанських євреїв в Ізраїлі зростає. Це спостерігається насамперед у 100 месіанських конгрегаціях, які діють в країні. Якщо в 1967 році в Ізраїлі лише 250 іудеїв сприймали Ісуса Христа за Спасителя, то нині їх понад 7 тисяч, а серед десь 15-ти млн. євреїв світу - 332 тисячі. "Багато хто з віруючих євреїв

Ізраїлю є емігрантами із всього світу. Деякі з емігрантів повірили в Христа вже після прибуття в Ізраїль", - відзначає пастор месіанської конгрегації Еван Томас. Проте месіанський рух Ізраїлю постійно зазнає протидію у своїй діяльності з боку ультраортодоксальних євреїв.

ІНДІЙСЬКА РЕЛІГІЙНА ТРАДИЦІЯ

ІЧергова реінкарнація богині Бхагаваті, дружини головного індуїстського божества Шиви, як вважають, з'явилася в кололівстві Непал. В цьому невеличкому королівстві, розташованому між Індією і Китаєм, місцева жителька, 24-річна Шамваяті Чаудхарі, народила дочку, яка має четверо очей, два носи і два роти. Індуїсти раді цьому, бо ж сприймають дівчинку як живе втілення божества. Більше всіх рада цьому мама, яка перекоонує всіх, що маленька богиня почуває себе прекрасно. Бхагаваті, згідно індуїстської традиції, є всемогутньою, всезнаючою. Вона передає людям енергію Бога, постає покровителькою творчості. Як правило, її зображають з чотирма руками, але у новонародженій їх двоє.

В Індії є ще надто живучою віра в чорну магію. Днями мешканці села Девагандха (штат Джорджанд) забили до смерті 60-річну Мало Деві, яка користувалася серед односельчан дурною славою відьми. За один лише тиждень в цьому штаті із-за такої сла-

ви вбито трьох жінок, а лише за цей рік - аж 29. Племена Джорджанд традиційно матріархальні. Право успадкування тут переходить від старшої жінки до молодшої. Не виключено, що вбивства відбуваються з корисливих мотивів, як це припускає міліція.

В Індії надто живучі залишки давніх вірувань. Так, в селищі Купаравали наскільки поширена віра в привиди, що батьки навіть забороняють своїм донькам відвідувати місцеву школу для дівчат. Згідно повір'я, у вбиральні цієї школи кожний може одержати з невідомих причин епілептичний напад. Туалет тут вважають "лігвом диявола", хоч ніхто й не мав в ньому якихось зустрічей з нечистою силою. Селище готується до проведення спеціальної церемонії під назвою ягія. Метою її буде вигнання диявола із нього.

Розкішне весілля віслюків може викликати з неба на висушену спекою землю поживну вологу. Таке повір'я мають індуїсти. Мешканці містечка Магаді з метою умислостивлення богів організували згідно традиції в храмі Ганеша - слоноголового бога мудрості і ліквідатора перешкод - церемонію вінчання двох віслюків. Було виголошено відповідні молитви, тварини помазані вермільоном (червоною фарбою), куркумою та сандаловою маззю. Молодят заміжні жінки оздобили гірляндами квітів. Процесія, очолювана віслюками, пройшла по вулицях міста. Потім

відбувся святковий обід. При цьому ослиця Ганга була одягнута в сарі зеленого кольору з блискучою золоту торочкою, а віслюк Варун мав білі дзхоті. То ж мешканцям Магаді залишилося відтепер чекати на близький дощ.

НОВІ РЕЛІГІЙНІ ТЕЧІЇ

Засновник Церкви Останнього Заповіту Віссаріон направив патріарху Руської ПЦ Олексію II Звернення, в якому насамперед йде мова про те, як зупинити глобальну кризу. Політичні методи при цьому, зауважує засновник Єдиної віри, не спрацьовують. Умовно традиційні віровчення закінчують виконувати ту духовну, обмежену певним періодом місію. В подальшому людське суспільство зможе нормально і повноцінно розвиватися винятково за умови єдиного розуміння всього, що стосується духовних утаємничень, які істинно проявляються у житті кожної людини. Віссаріон наголошує на тому, що Православна Церква має можливість за умови певних перетворень в короткий термін започаткувати приведення до Священної віри в лоні однієї Церкви всіх духовних рухів і релігій планети.

ІНШІ РЕЛІГІЙНІ ТРАДИЦІЇ

Семинар із проблем шаманізму відбувся в Пензі. Його організувала організація

"Міжнародна академія щастя". Учасники прослухали лекції про стихію вогню, взяли участь в уроках медитації та практичних заняттях, зокрема в обрядах відречення від світу та проголошення вдячності силам природи. Цікаво, що керував заходом шаман із духовним ім'ям Коляда. Академія щастя створена 13 років тому на Алтаї Великим шаманом Богомудром Алтай Каганом. Її філіали нині є у 40 країнах світу.

МІСТИКА

Молись - не молись, дощ все одно не йде. Це літо в Індії виявилось найспекотнішим за останні 100 років. Індуїсти в багатьох регіонах країн здійснювали спеціальні релігійні ритуали на полях і в долинах. Проте боги залишаються глухими до їх благань. Стовпчик термометра протягом місяця сягає вдень позначки 47. Того ж варті і моління за дощ, організовані із використанням всієї методи давньої язичницької метеорологічної магії в Полтавській області православним ієрархом УПЦ МП Філіпом. Не треба на Бога перекладати капризи природи, бо ж від цього недалеко і до звинувачення його у всіх бідах нинішнього року - заморозки із знищенням посівів озимини і посухи із знищенням і ярвини, і овочевих, і буряків.

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

Часопис "Релігійна панорама" звернувся до єпископа Римо-Католицької Церкви в Україні Станіслава Широкоградюка з проханням охарактеризувати нинішній стан Католицької Церкви в світі. Ось що він розповів:

"Щоб вести розмову про стан католицької віри у сучасному світі, треба спочатку добре усвідомити, за якими критеріями оцінюється цей стан, що є найголовнішим у кожній конфесії, як взагалі оцінюється стан конфесій? Перш за все, ми повинні зрозуміти, що таке Церква взагалі, якою вона є у своїй суті - благодатності, які її найголовніші завдання і обов'язки. Власне від того, як вона виконує своє найголовніше завдання, до якого її покликано, як вона виконує свої обов'язки, по цьому й оцінюється стан Церкви.

Церква, перш за все, - це зібрання вірних, спільнота, заснована самим Ісусом Христом, яка не тільки вірить в Ісуса Христа як Спасителя, але й користується всіма святими Таїнствами, встановленими Ісусом Христом для отримання Божої благодаті, яка конче потрібна для нашого спасіння. Церква має бути свята, вселенська і апостольська, тобто така, що має Апостольську сукцесію. Має бути єдина у своїй суті і праві, підпоряд-

кована єдиному керівництву. Цей керівник обов'язково повинен мати істинно неперервну Апостольську сукцесію, отриману через рукоположення і Таїнство священства. В такий спосіб ми легко відрізняємо Церкву від секти, віру від світогляду.

Церква Свята. Це означає, що вона у своїй чинності, у своєму розпорядженні (кажучи нашою мовою) має святи Таїнства, які дають їй освячуючу Божу благодать. Цих Таїнств, встановлених Ісусом Христом, є сім. Кожне Таїнство дає освячуючу благодать, яка конче потрібна для спасіння. Ось чому так важливо знати і розуміти, що таке Церква і що означає благодатна Церква.

Головне завдання Церкви - це провадити вірних дорогою спасіння, яку вказав сам Ісус Христос: вділяти Св. Таїнства, навчати, проповідувати і благословляти. Це - головне покликання Церкви. А головним обов'язком Церкви є постійна турбота про добро кожного вірного. Вона має стояти на

сторожі і захисті моральності, духовності та справедливості. Як розуміємо, Церква має своє головне завдання і покликання і має свої обов'язки - дбати про добро духовне, моральне і матеріальне своїх вірних, бо ж обов'язок бути на стороні справедливості включає і добро матеріальне. Ось чому Церква не має права мовчати на різного роду прояви деморалізації та соціальної несправедливості.

А тепер можемо говорити про стан Католицької Церкви у сучасному світі. Головним Засновником і Керівником Римсько-Католицької Церкви є Ісус Христос. Намісником Ісуса Христа на землі і головою Католицької Церкви є Святіший Отець - Папа Римський. Зараз ним є Іван Павло II. Він за 25 років понтифікату відкрив цілому світові ще ясніше, що має робити Церква у сучасному світі, як має служити сучасній людині. Колись, до його обрання, Ватикан був певного роду закритою державою, про неї було багато невідомого. Нинішній Папа сміливо відчинив двері для більшого пізнання світом Святого Престолу і його служіння. Тому коли журналісти запитали його: "Скільки людей працює у Ватикані?", він відповів: "Думаю, що половина працює". Невеликі зміни і відновлювальні реформи примусили не тільки всіх працювати, а й по-справжньому служити Церкві і вірним. Сам Папа Римський називає себе слугою слуг Божих.

Щоб оцінити дійсний сьогоднішній стан Католицької Церкви, треба докласти зусиль, адже

це не просто. Церква має своє видиме тіло і невидиму душу. І це навіть видиме матеріальне тіло приховує в собі безліч невидимих органів і капілярів, які забезпечують життєздатність і здоров'я тіла. Невидима душа Церкви - це діяння самого Св. Духа, який оживляє і освячує, а також збагачує Церкву її святими членами. Власне, безліч святих, канонізованих і не канонізованих, становить найкращі плоди діяльності Церкви і видимий знак Божого діяння у Церкві через Його благодать. Але про це трохи нижче.

У своєму служінні Римсько-Католицька Церква піклується про те, щоб не відійти від головного свого покликання і завдання, а також головного обов'язку - служити різним потребам своїх вірних. Церква має дуже потужну, розвинуту наукову базу, яка постійно працює над тим, як підтримувати духовність і освіту своїх вірних через постійно діючі духовні семінарії, академії, університети. Постійно відкриваються не тільки нові навчальні заклади, але й різні фундації, покликані допомагати найбільш здібним навчатися в таких закладах, зорганізованих згідно до вимог сучасного життя.

Ми звикли оцінювати стан Церкви за деякими примітивними і найбільш людськими ознаками, як, наприклад: скільки є вірних, яка їхня загальна кількість; скільки храмів і парафій належить Церкві; як відвідують вірні церкву на великі свята і в неділі. Це - важливі питання, які створюють перше враження

про стан Церкви. Але найважливіше - це як Церква виконує свої найголовніші завдання. Тому беремо до уваги наступне:

1. Скільки вірних беруть участь у Св. Таїнствах, не тільки в одному Хрещенні, але й в інших? Саме це визначає, наскільки вірні є практикуючими віруючими.

2. Як вірні беруть участь в Святій Євхаристії кожної неділі і в свята?

3. Який є стан покликань до священницького і чернечого життя, бо це - перспектива і майбутнє Церкви.

Якщо по першому пункту можна сказати, що Хрещення і Миропомазання приймають практично всі вірні, то з наступними Таїнствами справа складніша. Тут все залежить від традиції і душпастирства різних народів. Така сама ситуація щодо недільної Божої Служби. Участь в ній вірних - це практична оцінка парафії і можливості повчати вірних в живому контакті.

Справа покликань також дуже різна у різних державах. У Європі, наприклад, відчувається критичний стан покликань до служіння Церкві у священстві чи в чернечих орденах. Але на інших континентах навпаки - відчутний великий зріст кількості покликань до священства та чернечого життя. Також такий зріст вельми помітний у посткомуністичних державах колишнього Союзу і соціалістичного блоку, а також в Індії, Кореї, Латинській Америці, Мексиці.

Стан Римсько-Католицької Церкви оцінюється не за тією чи

іншою католицькою державою, а береться загальний стан у цілому світі, серед католиків різних обрядів, а їх теж не мало. Це - греко-католики різних уній, вірмено-католики, копти, сирійці, мароніти і ще багато інших.

Загалом ми бачимо завжди певний розвиток Церкви. Незважаючи на різні кризи світу, Церква не відстала від вимог часу і сучасної людини, яка потребує послуг Церкви. Вимоги часу показали необхідність новітніх харизматичних та інших молитовних груп, таких як екуменічний рух Тезе, неокатехуменат, віднова у Св.Дусі, Світло життя тощо. Новітні церковні рухи оживляють життя Церкви і змушують рухатися і Церкву.

Помітний дивний парадокс. Якщо у Європі і США з вини духовних помітні спадає активність вірних, то ініціатива одразу перейшла до світських. Це не тільки світські діячки, але й тисячі світських осіб з духовною освітою. Світські, після отримання богословської освіти, активно включаються у служіння Церкви, проводячи не тільки Літургію слова і розділення Св. Причастя у церквах, але також активно провадять катехізацію дітей і молоді в школах. Власне, світські особи є найбільшим мотором у соціальній і харитативній праці Церкви. Це стало можливим не тільки через їхні пожертвування, але перш за все - через волонтерську працю. Число волонтерів зростає, що свідчить про високу свідомість вірних. Так, наприклад, тільки в католицькій Франції

в Caritas (всесвітній харитативній організації) працює понад 70 тис. волонтерів. А це понад 160 дієцезій, і штатних працівників - тільки 800 осіб. Решта - волонтери.

Життя і діяльність Церкви у всьому світі постійно відбувається у чинному живому контакті зі Святим Престолом, звідки ведеться ініціативне керівництво діяльності Церкви, як духовне, так і моральне, а також соціальне і харитативне.

Для такого нелегкого керівництва у Ватикані створені спеціальні конгрегації і папські ради. З ними особисто часто зустрічається Святіший Отець, заслуховує їхні звіти й ініціативи. Це допомагає не тільки ініціативно керувати церквою, але й підтримувати порядок, дисципліну і традицію в Церкві.

Якщо я перерахую тут ці папські ради і конгрегації, то ви зрозумієте суть діяльності Церкви в різних напрямках, структуру її керівництва.

Папських рад є 12. Начолі ради завжди стоїть кардинал або архієпископ. Ось ці ради: 1) рада мас-медіа; 2) рада "Cor Unum" (харитативна); 3) рада з міжконфесійних відносин; 4) рада з екуменічних відносин; 5) рада у справах сім'ї та молоді; 6) рада "Ustitia et Pax" (справедливості і миру); 7) рада Interpretatia Lex (інтерпретації права і законів); 8) рада у справах світських; 9) рада у справах біженців; 10) рада у справах медицини; 11) рада у справі єдності християн; 12) рада з питань культури.

Ці ради відповідають за душпастирство і діяльність Церкви в цих напрямках.

Конгрегації, яких є 9, відповідають за дисципліну в Церкві:

- 1) конгрегація єпископів (у справах єпископів);
- 2) віта консекрата (конгрегація життя посвячене);
- 3) конгрегація із справ кліру;
- 4) едукація католика (конгрегація з освіти);
- 5) культ Божий (літургійні комісії тощо);
- 6) конгрегація із справ святих;
- 7) конгрегація із справ Східних Церков;
- 8) конгрегація із справ віри;
- 9) конгрегація із евангелізації.

Хочу поділитися своїм враженням від однієї з конференцій, з якої я прибув нещодавно. Це було у Папській Раді емігрантів. Тут йшлося не тільки про допомогу емігрантам, але й про їхнє душпастирство. Оскільки сучасна людина, особливо в Європі, часто не просто емігрує, але і багато подорожує, змінює свій стиль життя, то цим пояснюються скарги у Центральній Європі про зменшення учасників на Св.Мессі в неділю, а в деяких містах Нідерландів чи Бельгії, як, наприклад, у Брюсселі, взагалі пустують церкви в неділю. Це пояснюється, перш за все, тим, що в центрах міст, у яких раніше проживало багато людей, сьогодні залишилися лише офіси, а люди мешкають поза містом, де нашвидкуруч будуються модерні церкви, часто подібні до бараків.

Практика виїзду на вікенди (на

суботу і неділю) також спричиняє до того, що церкви в неділю порожніють. Папська Рада у справах емігрантів постійно відпрацьовує програми душпастирства на вокзалах і летовищах, на автошляхах, виявляє турботу Церкви про сучасну людину, яка багато подорожує. На цій конференції я був здивований новими ідеями душпастирства для подорожуючих. Починаючи від пересувних каплиць у місцях відпочинку, в горах чи на березі моря, аж до каплиць у портах і на паркінгах. Йдеться не просто про каплиці, але про підготовлених душпастирів, як духовних, так і осіб світських.

Як бачимо, Церква служить сучасній людині, відповідаючи на всі її нелегкі вимоги сучасного життя. Поза усіма практичними діяннями Церкви важливо бачити видимий знак Божого діяння. Першою такою

ознакою є саме життя Церкви, її історія і затність до самовідродження, незважаючи на всі переслідування і терпіння Церкви. Видимим знаком Божого діяння є також Його благодать у людях, які, співпрацюючи з цією благодаттю, дивують світ своєю святістю. Безліч святих різних віків, а також і нашого століття, свідчать про чинну Божу присутність між нами. Достатньо пригадати тільки деяких святих нашого часу. Це - св.о.Шо з Італії чи мати Тереза з Албанії, яка стала святою в Калькутті (Індія). А надзвичайні знаки Божого втручання в наше життя, зокрема такі, як різного роду об'явлення Матері Божої в Лурді, Фатимі, Гватемалі та інших місцях світу, де створені великі санктуарії Божого милосердя, зміцнюють віру маловірних, дають надію на безкінечне Боже милосердя і свідчать про Його безмежну любов до нас.

СВОБОДА СОВІСТІ

В липні ц.р. відбулася Міжнародна Молодіжна Літня Школа релігійної толерантності "Міжконфесійний діалог і християнський екуменізм", яка традиційно зібрала студентство різних вузів і різних країн.

На цей раз вона проходила в Трускавці (Львівська обл.) на базі пансіонату "Електрон". Організаторами школи виступили Центр релігійної інформації і свободи Української Асоціації релігієзнавців, Відділення релігієзнавства Інституту філософії ім. Г.С.Сковороди НАН України, Українська асоціація релігійної свободи,

Брігам-Янгський і Байлорський університети (США), Міжнародний фонд "Відродження", Трускавецька міська рада і державна адміністрація. У роботі школи брало участь біля 50 студентів та аспірантів вузів Києва, Львова, Одеси, Донецька, Тернополя, Івано-Франківська, Рівного, Чернівців, Дрогобича, Острога, а також студенти із Росії і США. Вони репрезентували біля десятка різних університетів, конфесій і церков.

На відкритті Школи, яке відбулося 26 червня у актовій залі санаторію "Весна", учасників вітали секретар Трускавецької міської ради В'ячеслав Умнов, президент Української асоціації релігієзнавців проф. Анатолій Колодний, віцепрезидент Української асоціації релігійної свободи проф. Людмила Филипович, міжнародний директор Центру релігійної інформації і свободи проф. Говард Біддульф, представник Дрогобицької єпархії Української Греко-католицької Церкви о.Михайло, старший пресвітер Львівського об'єднання церков ЄХБ Іван Романюк. На ім'я Школи надійшли привітання від Президента Національної академії наук України академіка Бориса Патона, голови Державного комітету України у справах релігій Віктора Бондаренка, голови Комітету у справах культури і духовності Верховної Ради України Леся Танюка, Патріарха Української Православної церкви Київського Патріархату Філарета.

В перший день роботи відбулася науково-практична конференція "Основні

проблеми міжхристиянських відносин і шляхи їх вирішення", в якій взяли участь не тільки учасники школи, а й мешканці Трускавця і Дрогобича.

Учасники школи прослухали біля десятка лекцій фахівців у галузі історії християнства, державно-церковних відносин, релігійної свободи і толерантності; взяли участь у Круглих сто-

лах, дискусіях, зокрема "Традиційні і нетрадиційні християнські конфесії: проблема співжиття", "Як ви розумієте Ісусові слова "Щоб всі були одно", "Толерантність і релігійна освіта", "Проблеми християнського екуменізму: російський, український і американський погляд". Щоденно проходили уроки англійської мови, які проводили американці. Студенти зустрічалися з представниками різних конфесій - православ'я, греко-католицизму, протестантизму. Гостями Школи були віруючі найбільш поширених християнських церков, державні і громадські діячі, університетські та освітянські працівники. Учасники Школи отримали теоретичну підготовку з проблем міжконфесійних і міжрелігійних відносин, набули практичних навиків спілкування і співжиття віруючих різних християнських церков. Школа стала живим прикладом налагодження і зміцнення добрих відносин між молоддю відмінних світоглядних орієнтацій і традицій із різних країн світу. Школа схвально оцінила принципи міжнародних та вітчизняних правових актів у сфері захисту прав людини, котрі стосуються свободи релігії та віровизнань.

Учасники Школи познайомилися з історичними, культурними і релігійними пам'ятками Західної України. Так, вони побували у Львові, відвідавши там Музей історії релігій, головні храми міста, Високий замок, Музей зброї та ін. На запрошення студентів Дрогобицького педагогічного університету учасники школи відвідали цей вуз, зустрілися із християнською молоддю Дрогобича та Трускавця. Студенти побувала у фортеці Тустань, відкрили для себе красу Карпатських гір і лісів.

Учасники школи розповіли один одному про звичаї і традиції України та Америки, організували вечір, де звучали українські колядки, щедрувалося, танцювалося, гралося по-українськи та по-американськи. Студенти відвідали місцевий Будинок юнацької творчості, під керівництвом К.Біддулф організували і провели концерт релігійної музики. Під час роботи школи часто звучали українські та американські пісні, гімни, які спільно виконували представники всіх церков і країн. Американські студенти провели анкетування з метою визначення динаміки змін у рівні толерантності учасників школи.

Слухачами школи була прийнята Декларація релігійної толерантності і запропоновані конкретні рекомендації для урядовців і парламентарів Ук-

раїни щодо подолання моральної і духовної кризи суспільства, утвердження толерантності в суспільстві. Вирішено надіслати Декларацію всім урядовим і релігійним організаціям, молодіжним асоціаціям, сприяти організації і проведенню міжконфесійних діалогів в дусі релігійної толерантності, включитися в процес просвіти і освіти молоді з питань

релігії, прагнути до об'єктивного і регулярного інформаційного висвітлення у ЗМІ подій, що стосуються теми релігійної толерантності.

Учасники третьої Міжнародної Молодіжної Школи "Релігійна толерантність" мають намір тісно співпрацювати з фондами і асоціаціями, державними, релігійними, освітніми, молодіжними і громадськими організаціями, котрі підтримують релігійну толерантність, зацікавлені в міжрелігійному діалозі.

Школа планує продовжити свою роботу в наступному році.

Контактні адреси і телефони: Україна, 01001, Київ, Трьохсвятительська, 4, Інститут філософії НАН України. Центр релігійної інформації і свободи (к.323)

Тел. (380-44) 229-0418; 229-48-12. E-mail:cerif@alfacom.net Web-сторінка: www.cerif.com.ua

ДЕКЛАРАЦІЯ **релігійної толерантності**

Ми, учасники Міжнародної Молодіжної Літньої Школи (ММЛШ) Релігійної толерантності "Міжконфесійний діалог та християнський екуменізм",

маючи на меті:

- утвердження принципів вільного вибору кожним свого віросповідання;
- підтвердження права людей на вільне об'єднання в релігійні організації;
- сприяння цивілізованому діалогу між різними релігійними організаціями і громадами;
- використання науково обґрунтованих підходів до вивчення проблем релігійної толерантності;
- сприяння реалізації міжнародних правових актів, а саме "Загальної Декларації прав людини", "Європейської конвенції з прав людини", "Декларації про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних або мовних меншин" та інших правових актів, а також українських державних правових актів із свободи релігії, зокрема Конституції України, Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації",

ПРОГОЛОШУЄМО:

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Під "релігійною толерантністю" ми розуміємо такий морально-етичний орієнтир поведінки особи чи спільноти, який передбачає:

Ш обов'язковість взаємоповаги;

Ш свідому відмову від нетерпимості, насилля, приниження гідності один одного;

Ш визнання суверенності кожного в сфері релігії, а також в його світоглядному і конфесійному виборі.

Стаття 2. Під "свободою релігії" ми розуміємо свободу вибору і сповідан-

ня будь-якої релігії, свободу проповіді і відправлення обрядів та релігійної діяльності.

Розділ II. РЕЛІГІЯ І ПРАВА ЛЮДИНИ

Стаття 3. Кожна людина має право на свободу думки, совісті та релігії.

Стаття 4. Відносини між людьми, які дотримуються різних світоглядних, в т. ч. релігійних, поглядів, повинні базуватися на принципах толерантності в дусі поваги до думки кожного незалежно від його світоглядної позиції, конфесійної або національної приналежності.

Стаття 5. Відносини між різними релігійними організаціями, особливо християнськими, мають базуватися на релігійній толерантності. Релігійні організації мають поважати одна одну, утримуючись від зневажливих заяв і дій, що можуть зашкодити морально, фізично чи матеріально будь-кому.

Стаття 6. Відносини між релігійними організаціями і державою мають ґрунтуватися на принципах релігійної свободи і толерантності, як зазначено у ст. 35 Конституції України та законі "Про свободу совісті та релігійні організації".

Розділ III. МОЛОДЬ І РЕЛІГІЙНА ТОЛЕРАНТНІСТЬ

Стаття 7. Молодь, яка сповідує принципи релігійної толерантності, має сприяти організації та проведенню міжконфесійних діалогів, допомагати в просвітництві громадян з релігійних питань та практик, враховуючи інтереси кожного, незалежно від конфесійної приналежності чи національності.

Стаття 8. Молодь, як на рівні організації, так і особисто, покликана активно висвітлювати питання релігійної толерантності, міжконфесійного діалогу та християнського єкуменізму.

Стаття 9. Молодь зацікавлена в обміні ідеями на міжнародному рівні та розповсюдженні свого досвіду толерантного спілкування, використовуючи такі програми, як Міжнародна Молодіжна Літня Школа.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Міжнародної Молодіжної Літньої Школи релігійної толерантності 2003
"Міжконфесійний діалог і християнський єкуменізм"

1. Ми стурбовані сучасним станом суспільства, наростанням в ньому загрозливих тенденцій, тому закликаємо уряд сприяти моральному відродженню молоді України через організацію і проведення спеціальних конференцій. Вони покликані збирати представників усіх бажаючих релігійних організацій для запровадження толерантних поглядів, а це допоможе вирішити проблеми занепаду моралі в Україні, що знаходить своє втілення в корупції, порнографії, алкоголізмі, аборті, наркоманії, СНІДі і т. д.

Ми переконані, що релігійні організації України володіють величезними моральними ресурсами для втілення цілей таких конференцій. Однак успішна реалізація можливостей релігійних громад вимагає ініціативи з боку держави та її матеріальної підтримки. Це може бути здійснене наданням

владою підтримки таким ініціативам релігійних громад у сфері міжконфесійних відносин.

2. Ми вважаємо, що моральна і духовна криза в Україні частково пояснюється відсутністю достатніх об'єктивних знань про духовно-релігійне життя. На нашу думку, релігійна освіта допоможе у становленні духовності та моральних цінностей через впровадження в державних навчальних закладах:

- 1) конфесійного вивчення релігії;
- 2) викладання загальнохристиянської етики;
- 3) вивчення релігієзнавства.

Ми цінуємо і підтримуємо те, що в Україні існують приватні релігійні школи. Ми закликаємо державу пришвидшити процес їх офіційного визнання, забезпечивши цю ланку системи освіти відповідними державними ліцензіями та акредитаціями.

1) Щодо конфесійного вивчення релігії, то ми маємо сумніви стосовно сумісності викладання релігії у державних навчальних закладах з принципами релігійної свободи, толерантності та конституційно-законодавчої норми. Тому вважаємо можливим введення цього курсу лише на факультативних засадах.

2) Щодо загальнохристиянської етики, то ми рекомендуємо перейменувати цей курс на "етику релігій світу", який може стати обов'язковим предметом у навчальних закладах України. Якщо парламент законодавчо схвалить позаконфесійне вивчення релігій та їхньої етики з урахуванням регіональних особливостей, ми, ММЛШ-2003, наполягаємо на державному контролі за забезпеченням широкої участі представників різних релігій у: складанні і затвердженні програм та навчальних планів; викладанні релігійної етики в усіх регіонах України.

3) Щодо релігієзнавства, то ми одностайно підтримуємо обов'язковість позаконфесійного викладу релігієзнавства як світської дисципліни у державних навчальних закладах. Релігієзнавство має бути затверджене як самостійний курс і не розчинятися в інших предметах освітньої програми.

3. Ми ініціюємо ідею створення Міжхристиянського координаційного комітету для міжхристиянського порозуміння, зокрема:

Ш організації та проведення конференцій, присвячених моральному відродженню України;

Ш щодо узгодження питань трьох основних шляхів релігійної та релігієзнавчої освіти у державних навчальних закладах;

Ш щодо спільних соціальних проектів.

4. Ми вповноважуємо п'ятьох представників (двох викладачів, трьох студентів) підписатися від імені всієї Літньої школи під вищевикладеною декларацією та рекомендаціями. Список учасників Міжнародної Молодіжної Літньої Школи додається.

* * * * *

Черговий (четвертий) філіал Міжнародної Асоціації релігійної свободи (МАРС) утворено в Росії. Так вирішили учасники установчої конференції, яка відбулася наприкінці червня в Хабаровську. Тепер поряд із Північнокавказьким, Північнозахідним та Уральським, функціонуватиме і Далекосхідний осередок МАРС. В конференції взяли участь делегати від релігійних громад мусульман, іудеїв, католиків, баптистів та ін. конфесій, учені, юристи та журналісти. Присутні зазначили, що в краї відносно спокійна ситуація щодо релігійної свободи, однак ще не можна вважати, що стан віротерпимості на належному рівні. Так, в багатьох ВУЗах порушуються права віруючих студентів, держслужбовці в цілій низці випадків штучно створюють перешкоди для віруючих, в Хабаровському педінституті ліквідована кафедра релігієзнавства, що позбавляє майбутніх педагогів навіть елементарних знань про релігію і т.ін. Головою правління філіалу МАРС обрано доцента Хабаровського технічного університету Юрія Бакаєва.

* * * * *

Конфесійна ситуація в Україні викликала зацікавлення багатьох міжнародних експертів. Згідно із прийнятим рішенням Міжнародної асоціації з вивчення релігії у Центральній та Східній Європі, чергове зібрання товариства відбудеться у грудні цього року у Львові і буде присвячене обговоренню викликів релігійного плюралізму для цього регіону Європи. Традиційно подібні конференції збирають близько сотні фахівців із більш як п'ятдесяти держав. На сьогодні підтримку конференції задекларували майже всі аналітичні та державні структури, дотичні до сфери наукового вивчення релігії, включно із Державним комітетом України у справах релігій. Безпосередніми організаторами зібрання стануть Львівський національний університет ім.Івана Франка та Український католицький університет, а також Суспільно-гуманітарний консорціум "Генеза". Про своє сприяння конференції вже оголосили Міжнародний Фонд "Відродження" та програма "Схід-Схід" Інституту відкритого суспільства. Окрім організації предметної наукової дискусії, ще одним підсумком зібрання має стати підтвердження того факту, що Україна перетворюється на повноправного партнера, принаймні, у релігійній площині. (RISU.org.ua)

* * * * *

Дванадцята асамблея Конференції Європейських Церков, яка завершила свою роботу 2 липня у норвезькому місті Тронхейм, закликала всі європейські Церкви віднайти інструменти вирішення проблеми дисбалансу між США та іншим світом, гарантувати безпеку всіх етнічних громад у Косові, а також оголосити про припинення військових дій на період Олімпійських ігор, які відбудуться в Афінах у 2004 р. В ході конференції піднімалися питан-

ня про налагодження міжрелігійного діалогу, подолання безробіття і бідності, усунення несправедливостей економічного і соціального характеру. Щодо питання прийняття Конституції ЄС, учасники асамблеї вітали включення статті 1-51, яка визнає особливий "ідентитет Церков" і проголошує прихильність Євросоюзу до структурованого і відкритого діалогу із Церквами. У заяві щодо Косово говориться про "глибоку стурбованість знищенням багатьох храмів, пљундрування монастирів і цвинтарів, "інших об'єктів культурної і духовної спадщини". У заяві щодо подій на Близькому Сході сторони ізраїльсько-палестинського конфлікту закликаються до дотримання відповідних резолюцій Ради Безпеки ООН, зокрема до виконання рекомендацій плану "Дорожня карта".

* * * * *

Новий проект закону про релігію, поданий Урядом Сільвіо Берлусконі, відкине, на думку опонентів проекту, Італію в епоху фашизму. Згідно проекту, будь-який "духовний вождь" отримає право на окормлення віруючих лише після того, як пройде реєстрацію у Міністерстві внутрішніх справ. "Звідки у Міністерства є повноваження затверджувати повноваження духовних вождів?, - запитує у авторів проекту один із його опозиціонерів пастор Річчарді, - у протестантів є пастори, але не "вожді". Новий закон, за умов його затвердження, ускладнить діяльність в країні релігійних меншин - вальденсів, п'ятидесятників та ін. Конституція Італії 1948 р. гарантує свободу віросповідання для всіх громадян. В той же час католицизм є державною релігією країни і має тут значні привілеї. Зокрема довгий час тільки католики отримували частину податків, що збиралися із населення. Лише у 1984 р. Вальденська Церква разом із італійськими методистами зуміли підписати з урядом угоду про перерахування частини своїх податків на потреби цих Церков.

* * * * *

В Росії назріває нове обмеження свободи віросповідань. Державна Дума РФ розглядає Закон "Про внесення доповнення до Кодексу Російської Федерації про адміністративні правопорушення". В ньому зокрема стаття про нав'язування громадянам релігійної літератури та переконань проти їхньої волі. Відразу при обговоренні Закону було застережено, що термін "нав'язування" має суб'єктивний, оцінюючий характер, на практиці може призвести до порушення прав як поширювача релігійної літератури, так і прав віруючих. Адже згідно діючих міжнародних та й російських правових документів, зокрема Конституції РФ, кожний має право "вільно обирати, мати і поширювати релігійні та інші переконання і діяти відповідно до них". Федеральний Закон про свободу совісті релігійні організації мають право "виробляти, одержувати, експортувати, імпортувати та поширювати релігійну літературу... та предмети релігійного призначення".

ТАБЛИЦЯ КІЛЬКОСТІ КУЛЬТОВИХ ПРИМІЩЕНЬ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ
(на 1 січня 2003 р.)

НАЗВА ЦЕРКВИ	Загальна кількість будівель	З них:			Пристосовано	Будівництво		Оренда
		у власності	в користуванні	по чергово		1992-2002 рр.	будується	
П РА В О С Л А В ' Я								
УПЦ Київського Патріархату	2206	664	773	14	769	368	308	502
УАПЦ	703	222	356	29	125	140	86	109
УПЦ Московського Патріархату	8542	3388	2427	24	2727	1342	1018	899
Російська Православна Вільна Церква (закордонна)	6	1	1	-	4	-	-	5
Українська істинно-православна незалежна	1	-	-	-	1	-	1	-
Українська реформована Православна Церква	-	-	-	-	-	-	-	1
Руська Древлеправославна Церква полозубківська згода	2	-	-	-	2	-	-	1
Незалежні прав-ні громади	2	-	1	-	1	-	-	4
Апокаліптична прав-на Церква	2	1	-	-	1	-	-	2
Грецькі прав-ні громади	-	-	-	-	-	-	-	2
Т Е Ч І П РА В О С Л А В Н О Г О К О Р І Н Н Я								
Російська православна Старообрядницька Церква (блокриницька згода)	49	12	29	-	8	3	2	4
Руська православна Старообрядницька Церква (безлопівська згода)	7	4	-	-	3	-	2	1
Російська Істинно православна Церква	12	3	-	-	9	1	2	7
Духовні християни-молокани	4	-	-	-	4	-	-	-
Інокентіївці	1	1	-	-	1	-	-	-
Православна церква Божої Матері "Державна"	1	-	-	-	1	-	1	11
Німецька Готська православна церква	-	-	-	-	-	-	-	1
К А Т О Л І Ц Й З М								
Римо-католицька Церква	771	406	247	17	118	119	64	71
Українська греко-католицька Церква	2654	2123	384	274	147	422	349	76
Вірмено-католицька Церква	1	-	1	-	-	-	-	-
П Р О Т Е С Т А Н Т Й З М								
Німецька Євангелічно-лютеранська Церква	24	4	7	-	13	1	-	21
Духовне управління об'єднаних церков євангелістських християн Чернівецької області	-	-	-	-	-	-	-	3
Українська євангелічно-лютеранська Церква	6	1	1	-	4	-	2	22
Шведська лютеранська Церква	1	1	-	-	-	1	-	-
Пресвітеріани	1	-	-	1	5	-	-	28
Українська Євангелічно-Реформатська Церква	-	-	-	-	-	1	-	1

Закарпатська реформатська Церква	99	99	-	1	-	10	-	-
Угорська реформатська Церква	-	-	-	-	-	-	-	1
Назаряни	2	1	-	-	1	1	-	10
Всеукраїнський Союз об'єднаних християн-баптистів (СХБ)	1529	796	123	-	610	453	170	672
Рада Церков СХБ	14	6	-	-	8	6	-	3
Незалежні громади СХБ	59	23	6	-	30	9	5	71
Братство незалежних церков і місій СХБ	24	8	1	-	15	1	2	19
Корейська баптистська Церква	3	-	-	-	3	-	-	2
Братство Церков СХБ	-	-	-	-	-	-	-	1
Асоціація незалежних євангельських християн-баптистів	9	-	-	-	9	-	-	6
Собор незалежних євангельських церков України	2	-	-	-	2	-	-	3
Незалежні громади євангелічних християн України	-	-	-	-	-	-	-	1
Об'єднання християнських церков «Слово життя»	-	-	-	-	-	-	-	1
Євангельські християни	31	2	1	-	28	3	5	94
Чеська Євангельська Церква	-	-	-	-	-	1	-	1
Всеукраїнський Союз Християн віри євангельської (п'ятидесятники)	817	444	54	-	319	337	116	394
Союз вільних Церков християн віри євангельської	37	18	3	-	16	13	8	146
Асоціація місіонерських церков євангельських християн в Україні	1	-	-	-	1	-	1	1
Церква євангельських християн в дусі апостолів в Україні	13	6	4	-	3	2	2	8
Український Центр об'єднання Церков християн віри євангельської	1	-	-	-	1	-	-	-
Незалежні громади християн віри євангельської п'ятидесятників	31	8	1	-	22	1	4	141
Незалежні громади адвентистів сьомого дня	-	-	-	-	-	-	-	2
Об'єднання церков християн сьомого суботнього дня Церкви Божої	7	6	-	-	1	5	3	2
Адвентисти-реформісти	11	10	-	-	1	9	-	17
Незалежна громада АСД	-	-	-	-	-	-	-	2
Свідки Єгови	222	133	-	-	89	157	36	415
Методистська Церква	4	2	-	-	2	-	-	11
Корейська методистська Церква	-	-	-	-	-	-	-	1
Меноніти	2	1	-	-	1	1	-	2
Незалежні громади протестантського напрямку	6	1	-	-	5	1	-	64
Громади Англійської церкви	-	-	-	-	-	-	-	1
Духовний центр "Нове покоління" християнських церков України	8	-	-	-	8	-	-	9

НЕОХРИСТИЯНСЬКІ ТЕЧІ								
Церква Повного Євангелія	63	3	-	-	60	-	2	337
Громади харизматичного напрямку	31	1	7	-	23	-	2	191
Союз Церкви Божої України	21	1	-	-	20	-	1	18
Церква Божа в пророцтвах	16	2	-	-	14	2	1	43
Церква Живого Бога	8	8	-	-	-	8	4	39
Українська християнська євангельська церква	90	-	-	-	90	-	1	115
Собор Церков України ХВС "Відкрита Біблія"	7	1	5	-	1	-	1	24
Українська Уніонна конференція церкви адвентистів сьомого дня	526	255	33	-	238	145	98	364
Об'єднання Церков християн суботи для Церкви Божої Закарпаття	6	6	-	-	-	5	1	4
Новоапостольська Церква	12	5	-	-	7	4	-	36
Церква Ісуса Христа Святих останніх днів	22	7	-	-	15	8	4	38
Церква об'єднання (муни)	-	-	-	-	-	-	-	1
Міжконфесійне біблійне товариство України	-	-	-	-	-	-	-	2
Церква Христа	55	-	-	-	55	-	-	79
Громади дослідників Святого Письма	1	-	-	-	1	-	-	4
Церква нового християнства	-	-	-	-	-	-	-	1
Львівське єкуменічне християнське братство	-	-	-	-	-	-	-	1
ТЕЧІ ХРИСТИЯНСЬКОГО КОРИННЯ								
Церква Нового Єрусалиму (сведенборґці)	1	-	-	-	1	-	-	2
Зоресвітне християнство - вільна релігія "Таолан"	-	-	-	-	-	-	-	1
Армія спасіння	3	-	-	-	3	-	-	12
Церква Останнього заповіту (вісаріонівці)	-	-	-	-	-	-	-	2
СХІДНІ РЕЛІГІЙНІ ТЕЧІ								
Буддизм	11	1	-	-	10	1	2	32
Свідомість Крішні	13	-	-	-	13	-	2	23
Віра Бахаї	2	1	-	-	1	1	-	9
Послідовники Саї-Баби	-	-	-	-	-	-	-	1
Всесвітня Чиста Релігія (Сахаджа-Йога)	4	-	-	-	4	-	-	10
Даосизм	-	-	-	-	-	-	-	2
Місія Чайтані	-	-	-	-	-	-	-	1
Тантристи	1	-	-	-	1	-	-	1
Рух Дхарма Кальки	-	-	-	-	-	-	-	1
Громади Шрі Чінмоя	-	-	-	-	-	-	-	3
Вайшнавська релігійна громада	-	-	-	-	-	-	-	1
Громада руху Сант Мат (Сурат Шабд Йога)	-	-	-	-	-	-	-	1
ІУДАЇЗМ								
Ортодоксальний іудаїзм	52	16	7	-	29	-	-	46
Об'єднання хасидів Хабад Любавич іудейських громад та організацій України								

Об'єднання іудейських релігійних організацій	32	14	19	-	9	1	-	43
Всеукраїнський конгрес іудейських громад	2	-	2	-	-	-	-	1
Релігійні громади прогресивного іудаїзму	10	6	1	-	3	-	-	34
Громади месіанського іудаїзму	7	-	1	-	6	-	-	11
Незалежні іудейські релігійні громади	9	6	1	-	2	-	-	7
Іудеохристиянство	-	-	-	-	-	-	-	13
РЕЛІГІЙНІ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНІ СПІЛЬНОТІ								
Вірмено-апостольська Церква	12	4	6	1	2	3	4	6
Кіраїми	3	2	1	-	-	-	-	5
Кримчаки	-	-	-	-	-	-	-	1
ІСЛАМ								
Духовне управління мусульман України	22	5	-	-	17	3	2	25
Духовне управління мусульман Криму	116	34	16	-	66	46	16	79
Духовний центр мусульман України	10	1	-	-	9	1	1	7
Незалежні мусульманські громади	3	1	-	-	2	1	2	22
ТЕЧІ ЯЗИЧНИЦЬКОЇ ОСНОВИ								
Українські язичники (рідновіри)	-	-	-	-	-	-	-	3
Центр громад "Рідна Українська Національна віра"	1	-	-	-	1	-	-	34
Незалежні громади Рідної Віри	-	-	-	-	-	-	-	4
Центр Священної Ради ОСІДУ РУНВіри	2	-	-	-	2	-	-	4
Собор Рідної Української віри	1	-	-	-	1	-	1	12
Давньослов'янські релігійні громади	1	-	-	-	1	-	-	3
Слов'янсько-ведичний рух "Хара-Хорс"	1	-	-	-	1	-	-	-
ІНШІ РЕЛІГІЙНІ ТЕЧІ								
Громада "Наука Розуму"	2	-	-	-	2	-	-	3
Святославна Церква	-	-	-	-	-	-	-	1
Громада супутників Майстра Сія-Сіясвіт	-	-	-	-	-	-	-	1
РАЗОМ	19112	8776	4509	360	5827	3638	2332	5636

Таблицю підготовлено на основі матеріалів Держкомрелігії України

КОНФЕРЕНЦІЇ, МИСТЕЦЬКІ АКЦІЇ

"Релігія і Церква в Україні: уроки минулого і проблеми сьогодення" - міжнародна науково-практична конференція із такою назвою відбулася 23 червня у Києві в Інституті філософії ім.Г.С.Сковороди НАН України. Організаторами заходу стали Державний комітет України у справах релігій і Відділення релігієзнавства Інституту філософії. Особливості духовного відродження в державі, українська релігійна історія в контексті сьогодення, вплив Церкви на становлення громадянського суспільства в Україні, міжконфесійні відносини, а також правові, мовні та культурні аспекти релігійного життя - перелік питань розглянутих конференцією. У доповідях голови Державного комітету України у справах релігій Віктора Бондаренка, президента Української асоціації релігієзнавців, заступника директора Інституту філософії НАНУ Анатолія Колодного, професора Бригамянського університету (США) Біддулфа Говарда та виступах багатьох учасників зазначалося, що, незважаючи на деякі вади в законодавстві та існуючі непорозуміння між окремими релігійними громадами, в Україні в цілому склалася позитивна ситуація щодо свободи совісті і прав людини в сфері релігійного життя. Заслуга в цьому, говорилося на конференції, належить Державному комітету України у справах релігій, який намагається вирішувати спірні міжконфесійні питання. На конференції відзначався відрадний факт: рівень релігійної свободи в Україні значно перевищує аналогічні показники наших сусідів. На сьогодні, в державі зареєстровано понад 25000 релігійних громад, що, враховуючи їх кількість на душу населення, в 4 рази більше, ніж у Росії, та у 2 рази більше, ніж у Польщі. Теоретичні і практичні контексти теми релігійного життя, співвідносин держави і церкви, законодавчого забезпечення прав і свобод віруючих та інші проблеми учасники міжнародної конференції розглянули в секціях (релігія в Україні: історія в контексті сьогодення; конфесійне розмаїття незалежної України; проблеми свободи буття релігії в демократичній Україні).
(А.Козловський)

Проблеми забезпечення свободи віросповідання на загальноєвропейському рівні була присвячена триденна міжнародна конференція, яка відбулася у віденському палаці Хофбург. Конференція організована Організацією із безпеки і співробітництва в Європі. В її роботі взяли участь понад сто представників різноманітних релігійних конфесій і міжнародних експертів. Головним завданням форуму її учасники вбачали в тому, щоб сприяти зміцненню свободи віросповідання і виробити

рекомедації країнам - членам ОБСЄ в цій сфері. Особливу тривогу в учасників конференції викликали переслідування за релігійними мотивами, яких зазнають вірні неісламських релігій в Туркменії і Узбекистані, хоч немало проблем виявлено і в інших, "більш благополучних" країнах - Франції і Бельгії, де релігійні меншини оголошені "сектами" і зазнають дискримінації.

Конференція "Парохія як частина єпархії" проведена у Львові Інститутом канонічного права УГКЦ. Мова на ній йшла про делікатну справу - церковні гроші. Ще й нині є священнослужителі, які думають не так про духовне, як про власне матеріальне благополуччя. До того ж, поруч із "багатими" священиками, є й такі, які ледь зводять кінці з кінцями, особливо в гірських районах, де сільська громада поділена на декілька конфесій, або там, де греко-католики у меншості. Особливістю життя священика є те, що він не може залишити цю місцевість у пошуку заробітку або десь "підроблятися". То ж завдання Церкви - усунути цю диспропорцію, а також віднайти кошти на місіонерську роботу, будівництво храмів в поселеннях з незначним доходом тощо.

Міжнародна конференція "Історія і агіографія нерозділеної Церкви" відбулася в Російській Академії наук на базі Інституту всесвітньої історії та наукової Ради РАН "Роль релігій в історії". Одним із організаторів заходу виступив також церковно-науковий центр "Православна енциклопедія". Учасники розглянули особливості зародження і розвитку християнства в часи церковної єдності та особливості християнства на Сході і Заході. Було зазначено, що нині відносини православної і католицької Церкви залишаються складними. Однак подібні заходи, на думку доповідачів, повинні формувати основу для єдності і взаємопорозуміння. Філософи, релігієзнавці, богослови та мистецтвознавці з СНД, Німеччини та ін. країн розглянули також життя святих періоду нерозділеної Церкви та окремі проблеми іконографії.

СТОРІНКА КОНФЕСІЇ*

ОБ'ЄДНАННЯ НЕЗАЛЕЖНИХ ХАРИЗМАТИЧНИХ ХРИСТИЯНСЬКИХ ЦЕРКОВ УКРАЇНИ

Харизматичні християнські церкви - це християнські церкви останнього покоління, швидкий ріст яких почався в другій половині ХХ ст. по всьому світу. Духовне пробудження людей і жага пізнання істини Божої привело їх до Особистості Ісуса Христа; усвідомлене звернення кожної окремої людини до Бога нерозривно пов'язане з покаанням в гріхах і з дією звільняючої сили Божого Духа, що підкріплено свідочтвами Біблії - єдиною беззаперечною основою християнства протягом всієї історії нової ери.

Об'єднання НХХЦУ - самоврядне співдружність Незалежних Харизматичних Християнських Церков України (Повного Євангелія), яка не контролюється і не управляється ніякою церквою, організацією, місією чи денномінацією на Україні і за її межами.

Об'єднуючий початок всіх церков ОНХХЦУ - це спільне сповідання Ісуса Христа Спасителем і Господом, Главою Вселенської Церкви, визнання сили Євангельської істини актуальною в сучасному суспільстві не менше, ніж в попередні часи: Харизматичні церкви, що входять в склад Об'єднання, сповідують і практикують дари Святого Духа сьогодні як і в часи перших Апостолів; вони мають визнане членами церкви керівництво і розповсюджують Благую звістку.

Головною метою створення Об'єднання є розповсюдження спільними зусиллями Євангелія Господа Ісуса Христа. Тепер в Об'єднання Незалежних Харизматичних Християнських Церков України (Повного Євангелія) входить 182 церкви і 7 місій. Кількість членів церков - від 30 до 4000 осіб.

Історія розвитку

В перекладі з грецької "харизма" - дар благодаті, чи надприродні дари Бога, які людина не може заслужити, але які приймаються нею задарма. Повністю обґрунтовано можна сказати, що харизматичний рух бере свій початок в I столітті, з часу народження Новозавітної Церкви. В одному з послань Святого Апостола Павла церкві в Коринфі детально описуються "прояви Духа", які мали місце в церкві, і даються практичні поради з прийняття й використання духовних дарів (1Кор. 12:14). В той же час харизматичні дари, зокрема такі, як пророцтво, зцілення, говоріння іншими мовами, практикувались скрізь в молодих християнських церквах. Пізніше, в III-IV віках, в Церкві, яка займалась виробленням канонів Нового Завіту,

* В кожному новому числі часопису «Сторінка конфесії» надається новій релігійній течії.

вирішенням богословських суперечностей (Східна Церква), розробкою і встановленням порядку літургії і адміністративного устрою (Західна церква), практика отримання і використання віруючими дарів благодаті відійшла на другий план. Пізніше Церква, все більш заглиблюючись в питання богослов'я і церковної структури і ведучи одночасно боротьбу за світську владу, втрачала риси Новозавітної Церкви, що робили її спочатку такою живою і загальнодоступною. В церковній історії, однак, відзначається ряд пробуджень, ініціатором яких був сам Бог. Одне з найзначніших - це Реформація (XVI ст.), результатом якої було утворення протестантської церкви і деномінацій.

В другій половині ХХ ст. харизматичне пробудження почалось в протестантських церквах Америки, але дуже швидко розповсюдилося й на інші континенти. Господь своїм Духом змінював людей, церкви і цілі міста. За свідченням найбільш віруючих, харизматичний рух став для них не просто оновленням дії харизм (дарів благодаті), що перераховані в 1 Посланні до Коринтян, а й центром пробудження - в особистому посвяченні Ісусу Христу як живій Особі.

Хоча більшість харизматичних церков є церквами протестантських деномінацій, але харизматичний рух почався також і в Католицькій церкві. До 1990 р. в світі нараховувалось десь 72 млн. католиків, що переживали харизматичне пробудження. На Україні також маємо багато харизматично пробуджених православних християн і священників.

В 1993 р. загальна кількість харизматичних християн у світі перевищила 200 млн., а в 1996р. взяті разом, родинні один одному церкви п'ятидесятницького і харизматичного напрямку вже нараховували біля 480 млн. віруючих, що складало 24% від загальної кількості всіх християн. Вони перевищили за своєю чисельністю віруючих православного напрямку. Фактично п'ятидесятницько-харизматичний рух в сучасному світі займає за чисельністю 2-е місце, поступаючись лише Римським католикам і становить біля 700 млн. вірних.

На Україну харизматичний рух прийшов в 1990 р., коли пробудження Духа Святого торкнулося багатьох віруючих п'ятидесятницьких церков, так що утворені в 90-х роках українські харизматичні церкви наслідували багато рис п'ятидесятників.

Пастори харизматичних церков, збираючись разом, обговорювали питання взаємодопомоги і співпраці в різних напрямках, усвідомлюючи необхідність єдності і взаємної підтримки. В результаті спільних молитов і спілкування утворилась Асоціація, а потім і Об'єднання Незалежних Харизматичних Християнських Церков України (Повного Євангелія), як назвали його засновники - 43 пастори незалежних церков України, що зібралися на

з'їзд засновників 8 лютого 1994р. Офіційно Об'єднання було зареєстроване 12 січня 1995р. в Держкомітеті України у справах релігій.

Структура організації

Зараз в Об'єднанні Незалежних Харизматичних Християнських Церков України (Повного Євангелія) входить 182 церкви, 7 місій, Біблійний Інститут, факультети якого функціонують в 4 містах України (Київ, Рівне, Львів, Запоріжжя).

Пастори Об'єднання освічені і спеціально підготовлені люди. Серед пасторів 58 мають вищу освіту, 81 - спеціальну освіту. Внутрішній адміністративний устрій ОНХХЦУ містить 10 регіональних представництв по всій Україні. Регіональні відділення очолюються регіональними єпископами.

Органи управління

Вищим органом управління Об'єднанням є конференція пасторів. В період між конференціями Об'єднання знаходиться під керівництвом Виконавчої Ради, очолюваної президентом Об'єднання.

Членами Виконавчої Ради є: Анатолій Гаврилюк - президент ОНХХЦУ, з 1996 р. ректор Біблійного Інституту Об'єднання, член правління Біблійного Товариства України, віцепрезидент Міжнародного Центру Християнського Лідерства (МЦХЛ), ст. пастор церкви "Живе Слово", м. Київ; Генрі Мадава - ст. пастор церкви "Перемога", м.Київ; Віктор Сливка - єпископ центрального регіону ОНХХЦУ; В'ячеслав Степанчук - ст. пастор церкви "Любов і Зцілення" м.Київ; Володимир Ільчук - єпископ західного регіону ОНХХЦУ.

При ОНХХЦУ постійно працює розширена рада Об'єднання, в яку входять всі регіональні єпископи.

Основи віровчення

Як християнські церкви протестантського напрямку, харизматичні християнські церкви визнають, що єдиною безумовною основою віри є Біблія - Слово Боже (канон 66 книг).

Сповідування віри традиційно ґрунтується на Нікейському Символі віри, універсальному (без врахування одиничних розбіжностей) для християнських церков всіх трьох основних напрямків - католицької, православної і протестантської.

Пасторська Конференція затвердила також наступний документ, який визнається всіма церквами, що входять в Об'єднання:

Основа віри. Єдиним безумовним джерелом нашої віри є Біблія - Слово Боже - Святе Письмо (канон 66) книг.

Віра. Ми віримо в Єдиного Бога Отця, Сина і Духа Святого, несотвореного, вічного і незмінного, Всемогутнього; Творця всього видимого і невидимого, досконалого в усьому.

Ісус Христос, Єдинородний Син Божий, істинний Бог, втілювався і став істин-

ною людиною від Духа Святого і діви Марії заради нас, людей, для нашого спасіння; взяв на Себе гріхи всіх людей (їх прокляття, слабкості і хвороби), був розіп'ятий, помер і на третій день воскрес, згідно з Писанням, зійшов на Небо і перебуває праворуч Отця, опікується за нас. Ми віримо, що Ісус Христос - єдиний шлях до Бога.

Спасіння. Будь-яка людина спасається - народжується звище - через покаяння в гріхах і прийняття вірою Ісуса Христа як свого особистого Спасителя і Господа. Спасіння приймається і здійснюється вірою по благодаті і без благодаті неможливе. Таким же благодатним є будь-яке християнське служіння.

Святий Дух. Кожному віруючому призначено хрещення Святим Духом із знаменням інших мов - огорнення силою звище для переможного життя і служіння. Ми визнаємо повноту дарів Святого Духа, що розподіляються по Його волі і діють в Церкві, і стверджуємо, що дари Духа даються всім віруючим.

Заповіді Ісуса. Кожний народжений звище віруючий є членом Тіла Христового - Вселенської Церкви. Його членство в першу чергу повинне проявлятися в Помісній церкві. Всі діти Божі покликані до реальної участі в житті помісної церкви, в послусі Біблії, Духу Святому і церковному керівництву.

Ми визнаємо водне хрещення через занурення у воду і обіцянку Богу доброї совісті.

Церкві - і кожному віруючому - дано заповідь - до повернення Господа Ісуса Христа приймати участь в Вечері Господній. В вечері Господній ми в хлібі і вині причащаємося Тілу і Крові Христа.

Воскресіння і суд вічний. Там, на небесах, наша вічна Вітчизна, звідки ми й очікуємо Господа Ісуса Христа, що прийде в славі за Своєю Церквою, судити мертвих і живих. Його ж царству не буде кінця.

Ми віримо в воскресіння мертвих і в остаточну всезагальну відплату, очікуючи нового неба і нової землі, усвідомлюючи, що ті, хто не вірували і не жили по вірі підуть у вічний вогонь.

Служіння Церкви. Всі віруючі покликані бути свідками Ісуса Христа життям і словом, несучи Євангеліє світові. Ми віримо, що Ісус Христос вчора, сьогодні і в віки віків Той же, і що проповідь Його Радісної звістки повинна бути в силі і в Святому Дусі з багатьма засвідченнями - чудами і знаменнями.

Ми віримо, що всі церкви, місії і інші християнські організації повинні об'єднувати зусилля в справі молитви, евангелізації і в суспільній діяльності, не протидіючи один одному.

Ми стверджуємо, що зобов'язані зримо являти Божу любов турботою про страждених і нездолених.

Форма Богослужіння. Церкви харизматичного напрямку відрізняються відсутністю жорстко встановлених форм богослужіння, даючи можливість Духу Божому діяти кожного разу так, як хоче Господь.

На загальноцерковних зборах Помісної церкви, які традиційно проходять в недільні дні (зранку та ввечері), звучить музика і пісні, в яких віруючі прославляють Бога і поклоняються Йому ("Отже будемо через Нього (Ісуса Христа) безупинно приносити Богу жертву хвали, тобто плід вуст, що прославляють ім'я Його" (Євр. 13:15). Пастор, церковні служителі чи гості з інших Помісних церков проповідують і вчать по Слову Божому на зрозумілій для слухачів мові, моляться за потреби людей, за зцілення хворих, за країну і владу, за інші християнські церкви. Зібрання продовжуються в середньому 2-3 години і кожен, хто бажає прийняти Спасіння і Життя вічне в Господі Ісусі Христі, може молитися про це зі служителями церкви.

Поряд із загальними зібраннями, віруючі часто збираються по домівкам для спілкування і молитви один за одного і за інших людей. Як і в часи Новозавітної церкви, вони живуть однією сім'єю і діляться один з одним тим, що мають. Крім того, в харизматичних церквах практикуються навчання по темам для всіх бажаючих і заняття для молодих віруючих, де вони можуть познайомитися з основами християнського вчення на основі богословських праць ранньої церкви і сучасності.

В церквах проводяться обряди хрещення через занурення у воду, який є видимим свідченням завіту, укладеного між віруючим і Богом, і причастя (хлібопреломлення), як виконання даної самим Господом Ісусом заповіді згадувати Його смерть за гріхи людей.

Зібрання помісних християнських харизматичних церков відкриті для будь-якої людини, що бажає познайомитися з істиною, незалежно від поглядів і переконань. Служіння відбуваються найчастіше в кінотеатрах, концертних залах і т.д., оскільки церкви не мають своїх приміщень. Відсутність обов'язкової символіки дає можливість збиратися в будь-якому приміщенні, оскільки члени церкви вірять, що Бог "не в рукотворних храмах живе", але "де зібрані двоє чи троє в ім'я Його, там і Він посеред них".

ІНТЕРВ'Ю ІЗ ПРЕЗИДЕНТОМ ОБ'ЄДНАННЯ НЕЗАЛЕЖНИХ ХАРИЗМАТИЧНИХ ХРИСТІЯНСЬКИХ ЦЕРКОВ УКРАЇНИ (ПОВНОГО ЄВАНГЕЛІЯ) АНАТОЛІЄМ ПЕТРОВИЧЕМ ГАВРИЛЮКОМ

**- Анатолій Петрович, в чому ви бачите основну мету Об'єднання?
Як прийнято зараз казати, яке Ваше бачення?**

Важливо відзначити, що Об'єднання НХХЦУ (ПЄ) формувалось із незалежних, а відтак самостійних, церков які не підпорядковувались ніякій вищестоящій церковній організації. Багато з них мають свої біблійні школи, інститути, місії, відкривають нові церкви. Об'єднання покликане насампе-

ред об'єднати бачення окремих церков та служителів з метою налагодження та підтримки стосунків. Для цього проводяться один чи два рази на рік конференції пасторів та лідерів церков Об'єднання. Останнім часом вони називаються пасторськими Соборами. Метою діяльності Анатолія Гаврилюка як президента є формування братерських взаємовідносин між пасторами та церквами. Для цього також існують регіональні об'єднання церков. Регіони можуть включати в себе одну, дві чи три області. На сьогоднішній день існують одинадцять регіонів.

Процес формування братерських відносин дуже не простий. Поняття "бачення" для помісної церкви має конкретний характер. В Об'єднанні незалежних церков розробити таке загальне бачення тяжко. В інших християнських союзах, де існує централізована система управління, з цим питанням не існує проблем. Дана система базується на множинності самоврядованих церков, хоча поняття "незалежні" не зовсім біблійне.

- Що Ви розумієте під поняттям "братство церков"?

Братство передбачає насамперед визнання один одного, любов, взаємоповагу, взаємодопомогу. Згідно новозавітному вченню про церкви, як про Тіло Христове, яке складається із багатьох членів, ми покликані турбуватися один про одного, служити один одному та любити один одного. Такі відносини між віруючими-християнами приписані не тільки в межах помісних церков, але і за їхніми межами. Це означає, що пастори та віруючі різних церков повинні приймати один одного без критики та суджень, як Христос прийняв нас в свою славу, служити один одному любов'ю та дарами, в тому числі й матеріальними; не вважати один одного вищим себе; шукати того, хто служить миру та злагоді.

Питання єдності, про яке молився Христос, включає в себе не тільки наші бажання, нашу молитву, але й нашу жертву, яка виражається в конкретних справах. Я вірю, що це найважливіше питання для пасторів та лідерів церков останнього часу. В Псалмі 133 говориться: "Оце яке добре та гарне яке, щоб жити братам однокупно!". В кінці цього Псалму є слова: "...бо там наказав Господь благословення, поковічне життя!". Іншими словами, благословення та життя перебувають там, де є братство.

Братство - це те в чому має не-

обхідність все тіло Христове в Україні. Тому процес формування братерських відносин вже вийшов за рамки ОНХХЦУ (ПЄ). В кожному союзі чи об'єднанні християнських церков існують свої відмінні особливості, які мають вираз в традиціях, формі, покликанні. Однак ці відмінності не повинні заважати бути єдиними в євангельській суті. Багатоманітність різних форм присуття в усьому Божому творінні і тим самим тільки звеличує свого Творця. Ще давно Блаженний Августин помітив, що в головному повинна бути єдність а в другорядному - свобода та в усьому - любов.

- Чи можна сказати, що Об'єднання зазнало певно еволюцію свого формату?

Спочатку метою Об'єднання був захист наявних церков та реєстрація нових, проведення спільних конференцій та євангелізацій. Але виявилось, що цього недостатньо, щоб повноцінно функціонувати. З'явилися нові проблеми, виникла необхідність в налагодженні правильних взаємостосунків. Тут необхідні мудрість, терпіння, любов. Прийшов духовний ріст - це і є еволюція. Звичайно, ці процеси продовжуються і сьогодні, і ми продовжуємо рости. Зникли настороженість, недовіра. Прийшли близькість та розуміння в стосунках (зрозуміло, що не завжди і не всюди). Як слідує із 133 Псалма, нам необхідно навчитися жити разом, а не просто щось робить.

- Скільки часу продовжуються процеси формування саме братських відносин?

Вже три роки йдуть процеси формування братерських стосунків по наростаючій. Не можна сказати, що вони набули завершеної форми. Процес продовжується.

- Ви багато подорожуєте по церквах України. На якому якісному рівні вони зараз знаходяться?

Духовний рівень пасторів на сьогодні ґрунтовно підвищився. Не могли не вплинути ті складні умови, в яких їм доводилося і доводиться працювати - економічні та духовні, внутрішні та зовнішні. Багато пасторів навчилися жити та служити за цих умов. Сьогодні вони можуть прощати в любові, благословляти один одного а також працювати без зайвих хвилювань за власний імідж.

- Як Ви оцінюєте місіонерську роботу церков Об'єднання?

Якщо розглядати місіонерство в межах нашої країни, то Східні та Південні області загалом краще рухаються в утворенні нових церков в своїх містах та селах. Але цього мало. В цілому необхідно всім приділяти більше уваги питанню євангелізації, особливо в селах. Люди там мають велике бажання Слова Божого та набагато більше відкриті до Євангелія, ніж в містах. Стосовно місіонерства, яке пов'язане із зарубіжжям, то в цьому напрямку робота ведеться повільно. Це - наша мета, місіонерські поїздки за кордон мають деякі пастори.

- В чому полягає основний недолік в роботі церков?

Основний негативний момент в роботі церков - недостатня влев-

неність в Богові та в собі. Потрібно більше сміливості. Сама по собі Україна - країна місіонерська. Багато пасторів в інших країнах вийшли з України. Потенціал церков нашої країни далеко не вичерпаний. Існує багато пророцтв про те, що Україна може стати епіцентром пробудження в Східній Європі. В нас відбуваються такі процеси, які не спостерігаються в інших країнах. Тому необхідно уповати на Господа і не боятися розширяти свою роботу, в тому числі й за межами України. Безумовно, тут є певний ризик, не останнє і питання фінансів для такої роботи, але коли є від Бога впевненість, то можна починати з тим, що є на даний момент. Зрозуміло, що не кожна церква покликана відкривати нові церкви за кордоном. Однак вона може приймати фінансову та молитовну участь в цих проєктах. Можна просто посилати своїх людей в інші команди.

- Як Ви вважаєте процес пробудження на Україні вже відбувається, чи це справа майбутнього?

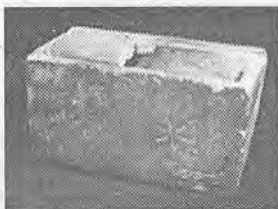
Не можна заперечувати того, що пробудження в нашій країні є. Тому що за останні десять років відкриті сотні нових євангельських церков. Якщо це не пробудження, то що це? Але ми бажаємо та чекаємо більшого. В цьому контексті я хотів би згадати про євангелізаційний фестиваль в Києві, який відбувся на початку червня з участю Еда Сильвозо. Головна мета цієї події - навчити церкви отримувати для Христа цілі міста. Ця стратегія завоювання міст вже з успіхом апробована в Аргентині та інших країнах. Досвід там показав: коли пастори міста об'єднуються разом та виголошують в місті одну церкву з наявністю багатьох громад, тоді сили зла над цим містом просто руйнуються. Загальноміська акція благовіщення складалася із денної навчально-тренувальної частини та вечірніх великих євангелізаційних служб. Я думаю, що ці події послугують сильним поштовхом для церков в справі придбання нових душ для Ісуса Христа не тільки в Києві, але й по всій Україні. Підготовку і проведення цього заходу здійснили шість українських євангельських союзів.

- Чи змінилось на державному рівні відношення до нових харизматичних церков?

Я б не сказав, що воно якимось відчутно змінилось. Все ще в деяких містах наявне свавілля місцевих чиновників, хоча в цілому Об'єднання НХХЦУ (ПЄ) визнане та зареєстроване в Держкомітеті у справах релігій. Але на сьогоднішній день досить часто засоби масової інформації намагаються надати суспільству думку, що харизматичні церкви - це якісь американські чи псевдохристиянські організації, чужі нашому народові. Єдиний спосіб, за допомогою якого ми можемо розбити цей стереотип - наше життя і наші справи. Тому ми не боїмось цих випадів, робимо те, що можемо робити: піклуємось про бідних, про сиріт та бездомних дітей, надаємо гуманітарну допомогу нужденним, годуємо голодних, молимося за хворих, силою Божою звільняємо від залежності наркоманів та п'яниць, молимося за Україну, за керівників та владу. Ми продовжуємо любити та благословляти всіх, в тому числі й тих, хто вважає нас "неправильними".

ЦІКАВО ЗНАТИ

Румунські астрономи твердять, що їм вдалося визначити дату розп'яття Ісуса Христа. Лівіу Мірчеа і Тіберіу Опроу - співробітники Астрономічної обсерваторії з міста Клуй твердять, що Ісус Христос помер о 3-й годині пополудні в п'ятницю 3 квітня н.е., а воскрес 5 квітня в неділю о 4-й ранку. При проведенні розрахунків була використана комп'ютерна програма, яка зіставила згадки в Біблії з астрономічними даними того часу.

Давній саркофаг із останками брата Ісуса Христа ("РП" писала про нього), виявився підробкою. Про це офіційно заявили ізраїльські експерти - археологи Комітету із давніх пам'яток. Оссуарій (урна для захоронення кісток померлих) із висіченим на ньому іменем Якова, сина Йосипа, брата Ісуса, наприкінці минулого року був презентований французьким вченим А.Лемером. Останній вважав цей оссуарій реальним свідченням дійсного існування Ісуса Христа. Експерти розчарували й іудеїв. Знайдена недавно в Єрусалимі табличка із вказівками з утримання Храму теж виявилася виготовленою у новий час.

Французьким вченим А.Лемером. Останній вважав цей оссуарій реальним свідченням дійсного існування Ісуса Христа. Експерти розчарували й іудеїв. Знайдена недавно в Єрусалимі табличка із вказівками з утримання Храму теж виявилася виготовленою у новий час.

Собача Церква з'явилася в американському місті Сент-Джонсбері. Храм побудував американський художник Вермонт Стівен Ханек на знак вдячності трьом своїм вірним друзям - собакам, які невідступно чергували біля входу до лікарні, коли він перебував у комі. Від інших церков цей храм відрізняється лише тим, що на дзвіниці встановлено замість хреста фігуру чорного лабрадора з ангельськими крилами. Внутрішня оздоба храму - картини із зображенням собак різних порід, кольорові вітражі зі сценками з життя тварин тощо. Служба в храмі проводиться щонеділі й збирає сотні людей.

Сенсаційне відкриття щодо Євангелій зробив відомий ватиканський вчений Маріо Палмаро. Він вважає, що розповідь про Шерлока Холмса - це не що інше, як перероблене Євангеліє від Артура Конан Дойла. "Далеко не кожний може збагнути потаємний смисл, який приховують Євангелія. Проте в ньому є всі елементи детективу,- зауважує Маріо Палмаро. - Тому письменник і переказав Святу книгу у вигляді детективної оповіді, щоб будь-хто міг зрозуміти адресоване людям божественне послання". З Ватиканським вченим повністю погоджується англійський дослідник Філіп Уеллер. "Сам Холмс, - зауважує він, - як правило, приходиться до розгадки злочину завдяки озарінню, посланому Богом". (Столичка. - 19 червня)

РЕЛІГІЄЗНАВЧІ КОНФЕРЕНЦІЇ ДРУГОГО ПІВРІЧЧЯ 2003 РОКУ

Переяслав - 1654 в історії Української Церкви

Дата проведення: 8-9 жовтня

Місце проведення: Тернопіль, медакадемія

Координатор: Гудима Арсен Миколайович (0352) 26-80-10

Нові релігійні течії і місіонерство в умовах свободи віросповідань

Дата проведення: жовтень

Місце проведення: Київ, Держкомрелігії, Відділення релігієзнавства

Координатори: Любчик Володимир Піменович (044) 229-37-40

Саган Олександр Назарович (044) 229-04-18

Релігійні меншини і релігії національних меншин

Дата проведення: листопад

Місце проведення: Київ, Відділення релігієзнавства ІФ НАНУ

Координатор: Бучма Олег Васильович (044) 229-04-18

Софійські читання

Дата проведення: листопад

Місце проведення: Київ, заповідник "Софія Київська"

Координатор: Марголіна Ірина Євгенівна (044) 228-62-12

Свобода релігії в контексті духовного відродження України

Дата проведення: листопад

Місце проведення: Херсон, педуніверситет

Координатор: Поліщук Ірина Євгенівна (0552) 22-33-45; 43-72-65

Культура і віротерпимість

Дата проведення: 25-28 листопада

Місце проведення: С-Петербурґ, Музей історії релігії

Координатор: Росія, С-Петербурґ 311-45-49; 315-29-30

Виклики релігійного плюралізму для Центральної і Східної Європи

Дата проведення: 11-14 грудня

Місце проведення: Львів, Національний університет

Координатор: Андрій Юраш (0322) 74-11-55

РЕЛІГІЙНА СВОБОДА

Починаючи з 1996 р. Українська Асоціація релігієзнавців разом з Відділенням релігієзнавства Інституту філософії імені Г.С.Сковороди НАН України, Держкомом релігій України, Міжнародною Академією свободи релігії і віровизнань та Бригам-Янгським університетом (США) видруковує науковий щорічник "Релігійна свобода". Збірник є ваківським виданням. Кожне число його тематичне, а саме:

№ 1 Моделі церковно-державних відносин країн Західної Європи і США. - К., 1996.

№ 2 Релігійна свобода: історичне підґрунтя, правові основи і реалії сьогодення. - К., 1998.

№ 3 Природа, правові і державні гарантії релігійної свободи. - К., 1999.

№ 4 Гуманізм і демократизм законодавчих ініціатив у сфері свободи совісті. - К., 2000.

№ 5 Мас-медіа, школа і Церква як суспільні фактори утвердження релігійної свободи. - К., 2001.

№ 6 Свобода релігії і національна ідентичність: світовий досвід та українські проблеми. - К., 2002.

№ 7 Релігія і церква в Україні: уроки минулого і проблеми сьогодення. - К., 2003.

Із збірниками можна ознайомитися в бібліотеці ЦерПС УАР (вул. Січневого повстання, 31/1; тел. 573-92-92), а придбати деякі числа за адресою: вул. Трьохсвятительська, 4, к.323.